

OB RAZDELITVI DEŽELE NA OSEM SOCIALNO EKONOMSKIH CON

Krivična razdelitev ozemlja Beneške Slovenije

Področje Beneške Slovenije bi moralo biti ločeno od Vidma, ker ima popolnoma drugačne probleme - Odslej bodo še bolj razkosana gospodarsko revna področja - Zakaj niso pri načrtovanju upoštevali zgodovinskih, geografskih in razvojnih momentov

V 21. leto

Ponekod je navada, da postane človek polnoleten z osemnajstimi leti, spet drugod z enaindvajsetimi leti. Nekaj podobnega doživljamo tudi mi, ob trenutku, ko vstopa naš list v enaindvajseto leto svojega izhajanja. Zdi se nam, da prav nič ne pretiravamo, če zapišemo, da tudi «Matajur» doživlja zdaj svojo polnoletnost in se z zreliimi spoznanji podaja v svojo enaindvajseto leto izhajanja. Hkrati s tem pa spet stojimo pred novim letom, letom 1971.

Kaj lahko ob tej priložnosti obljubimo svojim bralcem. Vse tisto, kar smo že zapisali na tem mestu ob dvajsetletnici. K temu naj še dodamo, da se bomo prihodnje leto potrudili in izboljšali naš list, tako po vsebinski kot oblikovni in jezikovni plati. Zavedamo se namreč, da lahko danes samo kvaliteta, in to vsestranska, pridobi ljubezen in zanimanje bralcev za njihov list. Zato se bomo potrudili, da bomo v prihodnjem letu prinesli še več branja o dogodkih iz naših krajev, še naprej si bomo brezkompromisno prizadevali za uresničitev naših nacionalnih pravic, z demokratičnim razumevanjem in strpnostjo bomo skušali govoriti o položaju Slovencev v Beneški Sloveniji in Kanalski dolinini, ki še danes nimajo niti osnovnih šol v svojem materinem jeziku. Prepričani smo namreč, da bo naša vztrajna, trmasta volja in hotenje končno rodila plod in zmago tiste miselnosti v Italiji, ki ji pravimo demokratska, strpna, republikanska, napredna.

Seveda pa ne bomo pozabili predvsem naših ekonomskih emigrantov v tujini, ki jim je včasih naš list morda edina zveza z domačim ognjiščem. Poskušali bomo čim več pisati o njihovi problematiki, pa tudi njihovem življenju na tujem, daleč od doma. Pozabili tudi ne bomo na matični narod, ki kaže iz dneva v dan večje zanimanje in skrb za nas. Skratka, naš list je danes že tolikanj dozorel, da bo zares v prihodnjem letu, kot tudi v naslednjih letih, skušal zares postati glasilo, vest in ogledalo vseh Slovencev, živčih v videmski pokrajini.

Ker sta pred nami neposredno dva velika praznika, Božič in Novo leto, in ker vemo, da bo za praznike prišlo domov veliko naših rojakov, zaposlenih v tujini, izrabljamo tudi to priložnost ter vsem bralcem in emigrantom - povratnikom želimo vesele in srečne božične praznike ter uspehov in zadovoljnega dela polno novo leto 1971!

Kljub zgodovinski, ekonomski in geografski povezanosti Beneške Slovenije skozi stoletja, predstavlja sedanji deželni zakon št. 35. o socialno ekonomski razdelitvi dežele na osem takšnih področij ali con v nekem smislu korak nazaj pri prizadevanju za ekonomski in socialni dvig naše dežele, njenih zaostalih delov pa še posebej.

Samo pogledjmo, kam, oziroma v katera izmed osmih področij sodijo kraji, ki jih naseljujejo Slovenci v videmski pokrajini. Prvo področje ali cona zajema Karnijo, Železni Kanal, Kanalsko dolino in Režijo ter šteje 36 občin z 71.000 prebivalci. Vendar pa ne Kanalska dolina, niti Železni kanal, še manj pa Režija, ne sodijo po svojih značilnostih okolja, zgodovine in interesov h Karniji. Naši kraji, oziroma področja so namreč družbeno ekonomsko popolnoma drugačna od Karnije, kajti že geografsko imata Kanalska dolina in Železni Kanal svoje turistično in izvozno izhodišče v Trbiških vratih, da sploh ne govorimo o zgodovini, ki nam priča, da so bili omenjeni kraji vse do konca prve svetovne vojne pod Avstrijo. Pri tem bo prizadeta tudi Režija, ki je geografsko in gospodarsko podobna Karniji in bo tako ostala pri načrtovanju in gospodarskem dvigu vsekakor ob strani.

Tretje področje ali cona, tako imenovano gričevnato področje osrednje Furlanije, obsega 26 občin z 92.530 prebivalci in najdemo na njem naše kraje kot Neme, Tipana, Brdo v Terski dolini in Go-

riani in bi po svoji geografski strukturi nedvomno mnogo bolj sodili h Kanalski dolini, oziroma prvi con. Tako pa je tretja cona samo nekakšna vmesna cona brez pravega gospodarskega in kulturnega središča in tako je vprašljivo,

kako bo tudi tu potekalo delo in napor za dvig iz socialne in ekonomske zaostalosti.

Največja krivica našim krajem pa se je vsekakor pripetila s šestim področjem ali cono, ki je med največjimi v deželi in obsega 40 občin s 235.000 prebivalci in ima površino 1000 kvadratnih kilometrov. V tej česti coni je sam Videm s Čedadom in slovenskimi občinami v Nadiških dolinah: Fojda, Podbonec, Tavorjana, Špeter Slovenov, Ahten, Sv. Lenart, Sovodnje, Grmek, Srednje, Prapotno, Dreka. V tem smislu je popolnoma razumljiva zaskrbljenost ljudi v Čedadu, ker jim spričo Vidma v isti coni preostaja kaj malo manevrskega prostora za lasten razvoj in napredek. Zato je čisto upravičena želja in hotenje predstavnikov Čedada, da bi bilo njihovo področje z Nadiškimi dolinami vred ločeno od Vidma, saj je znano, s kakšnimi težavami že doslej nastaja industrijska cona v Čedadu, ki so jo le tod dosegli s takšno težavo in po tako dolgem času. Snovanje in nastajanje industrije in temno razvitem in pozabljenem področju poteka počasi, s prizadevanjem, hudimi težavami in zdaj združitve z Vidmom upravičeno vzbuja sum, kot da hoče velika riba požreti malo ribo.

Na drugi strani pa je tudi res, da prebivalci Nadiških dolin in

njegovi con, podobno pa se utegne zgoditi tudi v čedadski industrijski con. Zato je bil doslej njihov izhod en sam: poiskati so si morali delo v tujini. In končno, če bi v bližnji ali daljni prihodnosti tudi dobili delo v videmski ali čedadski industrijski con, bi bili prisiljeni voziti se sleherni dan daleč na delo in to ob tretjino manjši plači, kot pa jo prejemale zdaj v tujini.

Skratka, nova razdelitev dežele na osem socialno ekonomskih con vsekakor ni najboljša, saj je, kot smo jasno videli, področja, kjer prebivajo naši ljudje, v bistvu razdelila in razkosala med več ali manj gospodarsko revne, zaostale cone, da sploh ne govorimo o tem, kako je pri vsem tem zanemarila zgodovinske, razvojne in geografske momente, ki pri gospodarskem načrtovanju in eko-

nomskem dvigu vsekakor predstavljajo pomembne, da ne rečemo odločilne činitele.

Kulturno društvo «Ivan Trinko» priredi v četrtek 6. januarja 1971 ob 15. uri v gledališču A. Ristori v Čedadu tradicionalni

Dan emigranta

program:

1. Govori
2. Nastop pevskega zbora «Rečanj» iz Ljes pod vodstvom g. Rina Markiča
3. Recitacije otrok
4. Nastop Slovenskega gledališča v Trstu s komedijo Jaka Štoke

«Moč uniforme»

Po predstavi se bo vršila na sedežu društva prosta zabava.

Pismo predstavnikov vseh Slovencev predsedniku vlade Emiliju Colombu

Pred kratkim so predstavniki vseh političnih in drugih organizacij, ki delujejo med slovensko manjšino v deželi Furlanija-Juljska Benečija, poslali naslednje pismo predsedniku vlade Emiliju Colombu:

Spoštovani gospod
poslanec Emilio COLOMBO,
predsednik ministrskega sveta
R I M

Predstavniki političnih in drugih družbenih organizacij, ki delujejo med slovensko manjšino v deželi Furlanija - Juljska Benečija, se obračamo na Vas, gospod predsednik, da ponovno strnemo potrebe in zahteve slovenske narodnostne skupnosti v tržaški, goriški in videmski pokrajini.

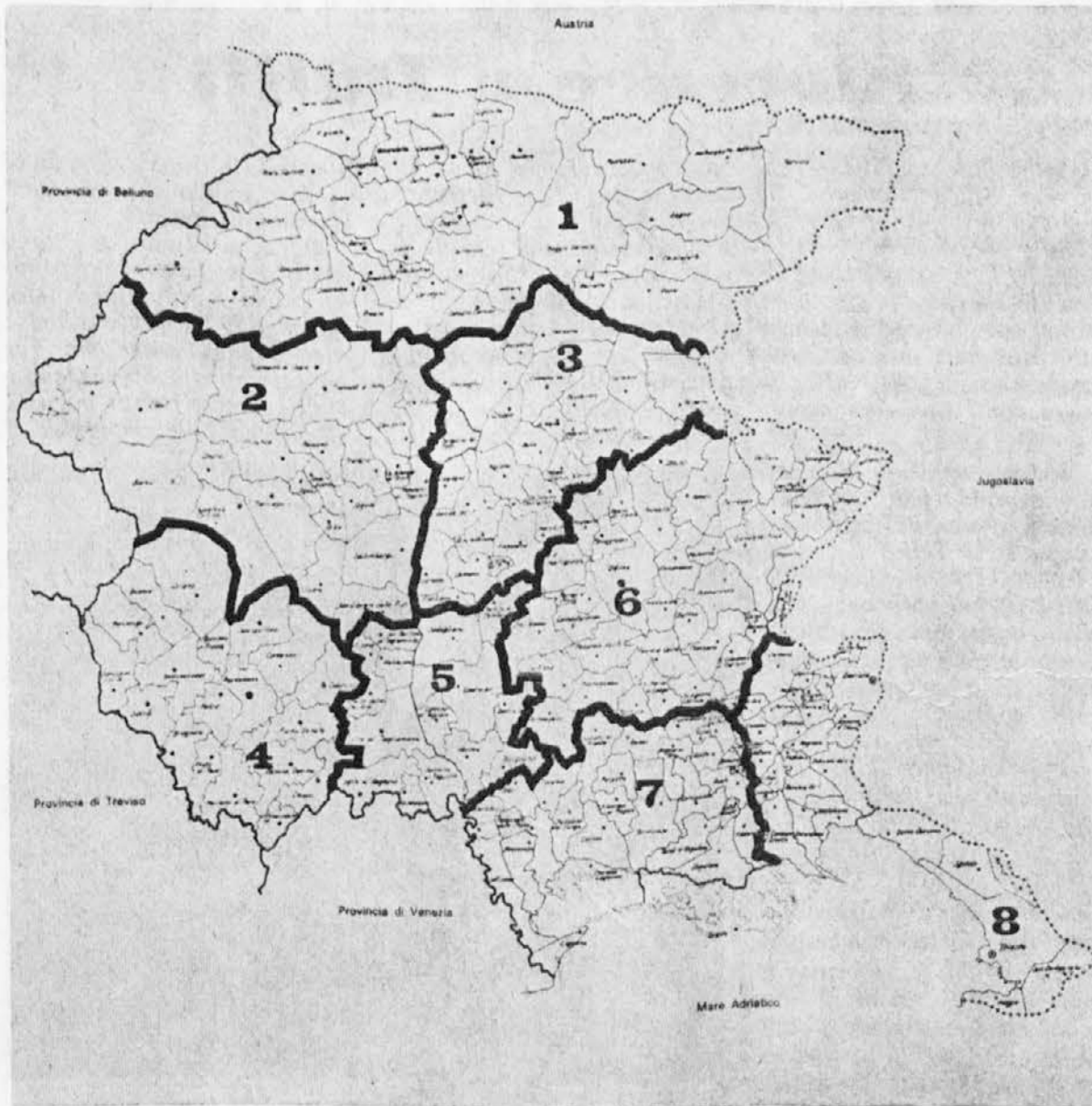
Podpisani predstavniki ugotavljamo, da slovenski narodnostni skupnosti 25 let po koncu vojne, 22 let po tem, ko je stopila v veljavo republiška ustava, 16 let po podpisu Spomenice o soglasju v Londonu in 6 let po izvolitvi prvega deželnega sveta avtonomne dežele Furlanije - Juljske Benečije, niso še priznane nekatere osnovne pravice in zaščitne norme v duhu členov 2, 3 in člena 6 ustave, člena 3 deželnega statuta, mednarodnih sporazumov in načel Listine o pravicah človeka.

Zaradi tega Slovenci, državljani italijanske republike, do danes še nismo mogli obnoviti narodnostnega življenja po udarcih, ki nam jih je zadal fašizem. Se danes ne moremo popolnoma svobodno, demokratično in dejansko enakopravno kot posamezniki in kot skupnost učinkovito varovati svoje narodnostne bitnosti.

Znano je, da je fašizem obsodil Slovence v Italiji na smrt in nas je zato, zasledujoč ta cilj, brezobzirno in kruto preganjal. Vzel nam je vse, kar smo že prej imeli: šole, prosvetna društva, politične organizacije, tisk, pravico do uporabe jezika pred oblastmi, slovenska imena krajev, denarne zavode, gospodarske ustanove itd. Odpustil je ali premestil v notrajnost države učitelje, profesorje in druge državne uslužbenke. Nasilno je spremenil slovenske priimke in prepovedal dajati otrokom slovenska imena. S tem so bila poteptana vsa zagotovila, ki so bila dana Slovincem ob prihodu Italije v te kraje 1918. leta.

Spričo takega nasilja ni Slovincem preostajala druga izbira kot odločen upor, če smo hoteli ohraniti svojo narodnost.

Toda fašizem je poostril svoj bes s policijskimi opomini, s konfinacijami in z obsodbami na dolgoletno, do-

OSEM SOCIALNO EKONOMSKIH PODROČIJ, V KATERE JE BIL RAZDELJENO OZEMLJE DEŽELE FURLANIJE-JULJSKE KRAJINE.

Pismo predstavnikov vseh Slovencev predsedniku vlade Emiliju Colombu

smrtno ječo in celo na smrt, ki jih je izreklo zloglasno Posebno sodišče.

V boju proti silam, ki so nam stregle po življenju, nismo Slovenci v zadnji vojni pomišljali prijeti za orožje. V skladu z odporiškim gibanjem smo se skupno borili za zmago idealov, pravice in svobode, s čimer smo prispevali h končni zmagi nad nacifašizmom in k ustvaritvi demokratične republike.

Spričo tolikih preganjanj je rimska vlada avgusta 1945 podajala izjavo, ki zagotavlja posteno spoštovanje naših pravic.

Tudi Slovincem v videmski pokrajini je tedanji prefekt septembra 1945, zagotovil narodnostne pravice, sklicujoč se na vladno izjavo. Beneški Slovenci, ki žive v tej pokrajini, so se 1866. leta izjavili za Italijo v prepričanju, da bodo izpolnjene obljube o zaščiti njihovih pravic. Te obljube, kakor tudi obljube iz leta 1945, niso bile nikoli izpolnjene, saj tu nimamo še danes niti šol niti vrtcev v materinem jeziku.

Pozneje nam je ustava s členom 2 zagotovila neodtujljive pravice kot posameznikom in kot skupnostim, s členom 3 je določila enakopravnost državljanov pred zakonom ne glede na jezik, s členom 6 je določila, da se jezikovne manjšine zaščitijo s posebnimi zakonskimi normami, s členom 116 pa deželno avtonomijo s posebnim statutom.

Razen zakona z dne 19. julija 1961 št. 1012, ki ustanavlja šole s slovenskim učnim jezikom le v tržaški in gorjski pokrajini, ne pa v videmski pokrajini, in zakona z dne 31. oktobra 1966 št. 935, ki odpravlja prepoved dajati otrokom slovenska imena, ni bila izdana nobena druga norma za zaščito slovenske narodnostne manjšine v deželi, medtem ko je bilo izdanih mnogo norm posebno za zaščito nemške manjšine v Južni Tirolski.

Niti ustanovitev dežele Furlanija - Julijska Benečija s Posebnim statutom ni formalno pravno spremenila odnosa do narodnostne manjšine. Ob ustanovitvi dežele in še danes se ne upošteva, da je bila ustanovljena dežela s posebnim statutom predvsem zaradi prisotnosti slovenske narodnostne manjšine, in bi torej morala biti prav dežela pristojna za reševanje naših vprašanj.

Ne moremo tajiti, da se je v zadnjih letih politično ozračje za nas Slovence v deželi v mnogočem spremenilo, kar pa še zdaleč ne preprečuje narodnostne škode, ki jo Slovenci iz dneva v dan utrpimo zaradi pomanjkanja ustreznih zaščitnih zakonov.

Spričo neizpolnjenih obveznosti je nezadovoljstvo Slovencev upravičeno, ker ugotovljamo, da predvsem pri osrednjih organih države ni bilo doslej politične volje, da bi se naša vprašanja v celoti razrešila.

Pripadniki slovenske narodnostne manjšine hočemo in imamo tudi pravico postati enakopravni državljani na vseh področjih. Zaradi tega smo podpisani predstavniki prepričani, da zastopamo stališče in izražamo želje vse naše narodnostne manjšine v deželi Furlanija - Julijska Benečija, ko terjamo:

1. Takojšnje ukinitve vseh, predvsem fašističnih zakonov, ki kršijo pravice italijanskih državljanov slovenske narodnosti ali pravice slovenske narodnostne skupnosti kot celote: prepoved uporabe slovenskega jezika na sodiščih, zakon o raznarodovanju slovenskih priimkov, zakon o poimenovanju, krajev itd.
2. Sprejetje vseh tistih pozitivnih norm, s katerimi se mora vsestransko urediti položaj slovenske narodnostne skupnosti in s tem omogočiti njen nemoten razvoj. Med drugim je treba urediti naslednja vprašanja: zagotoviti pravico predšolske vzgoje in šolanje v materinem jeziku za Slovence v vseh treh pokrajinah v šolah vseh stopenj in vrsteh do univerze, ustanoviti posebne stolice na tržaški univerzi, prisotnost funkcionarjev slovenske narodnosti v šolskih, upravnih in drugih organih vseh stopenj, pravico do ustne in pismene uporabe slovenskega jezika v izvoljenih organih, javnih uradih in sodiščih, zagotoviti etnične, zgodovinske in ambientalne značilnosti krajev, kjer prebivajo Slovenci, javni napisi v slovenskem jeziku in slovensko poimenovanje krajev, pravično zastopstvo Slovencev v javnih službah in na sodiščih ter v javnopравниh ustanovah, organizacijah in komisijah, podpora slovenskim kulturnim, prosvetnim, športnim, rekreacijskim, podpornim in drugim ustanovam, poenostavljen postopek za pridobitev izvirnega slovenskega priimka in imena, slovenski televizijski program, povrnitev škode Slovincem, ki so bili preganjani v času fašizma itd.
3. Država, Avtonomna dežela v soglasju z državo in lokalne ustanove naj oskrbijo uresničenje zahtev, ki so navedene pod tč. 2 in vseh drugih, ki zadevajo slovensko manjšino.
4. V vseh fazah priprav in uresničevanja zgoraj navedenih zahtev mora biti slovenska manjšina aktivno prisotna. V ta namen morajo biti konzultirana politična, administrativna, gospodarska, družbena in kulturna predstavništva slovenske narodnostne skupnosti.
5. Potrebna je takojšnja razprava o zakonskih osnutkih, ki so bili predloženi parlamentu za rešitev vprašanj slovenske narodnostne skupnosti. Da bi vam mogli podrobneje osvetliti vsa vprašanja in spričo nujnosti, da bi prišlo do čimprejšnjega uresničevanja zgornjih zahtev, prosimo, podpisani predstavniki, da bi čimprej določili dan za sprejem naše delegacije.

Trst - Gorica - Videm 3. decembra 1970.

PRELOŽEN OBISK

Kratko skupno sporočilo jugoslovanske in italijanske vlade o preložitvi obiska jugoslovanskega predsednika Josipa Broza-Tita, ki bi se moral začeti v Italiji desetega decembra letos, ne pove dosti. Tudi obžalovanje predsednika italijanske republike Saragata, da ni prišlo do obiska ob domeničenem času kot tudi želja, da bi čim prej določili novi datum obiska maršala Tita v Italiji, ne pove vsega tistega, zakaj je do preložitve visokega obiska v naši državi iz sosednje države sploh prišlo. Vsekakor takšen razvoj dogodkov nikakor ni v prid razvoju in stanju dobrososedskih odnosov med našo državo in Jugoslavijo.

Kljub omenjenim uradnim sporočilom in izjavam pa je kot na dlan jasno, zakaj so preložili obisk predsednika Tita. Tu gre predvsem za izjavo zunanjega ministra Mora v parlamentu, ko je odgovorjal na vprašanja fašističnih poslancev in senatorjev o usodi tako imenovane cone B. Moro je v svoji izjavi nedvomno poudaril italijanske teritorialne zahteve po bivši coni B, ko je na drugi strani popolnoma jasno, da so vse takšne zahteve in nekakšne pravne formulacije po suverenosti nad omenjenim ozemljem danes, petindvajset let po zmagi nad fašizmom, zgodovinski nesmisel. Še več, omenjena ozemlja, na katera pretendira Italija, nikoli v zgodovini niso bila italijanska. Spomnimo se ob tej priložnosti samo dejstva, da je zahodnonemški kancler Brandt prav te dni podpisal v Varšavi pogodbo s Poljaki, katerim je Zahodna Nemčija priznala ozemlje vzhodno od Odre in Nise in bivšo Prusijo, za katere pa nikakor ne moremo trditi, da bi bila čisto zgodovinsko poljska ozemlja. In vendar je pri

zahodnih Nemcih v tem pogledu zmagal zgodovinski realizem in stvarnost sedanjega trenutka.

Drugi vzrok za preložitve obiska pa so vsekakor klavne in anahronistične fašistične demonstracije v Trstu, ki so skušala na nek način priklicati nazaj čase, o katerih smo bili prepričani, da so za vedno že za nami. Kljub ka-

snejši obsodbi teh demonstracij s strani vseh strank in vlade v naši deželi, pa tega dejstva nikakor ne moremo zanikati, zlasti ne, ker so te demonstracije v Trstu potekale ob blagoslovu naše policije.

Vsekakor ti neljubi dogodki ob napovedanem obisku jugoslovanskega predsednika niso v čast naši demokra-

ciji, zato upravičeno upamo, da bo kmalu do obiska le prišlo, saj v Italiji vlada volja in demokratično razpoloženje do čim boljših odnosov s sosedno Jugoslavijo. Naša vlada pa bo vsekakor morala tudi ob tej priložnosti preiti z lepimi besedami k dejanjem. O tem nas najbolj poučuje prav primer s preloženim Titovim obiskom pri nas.

OSMI SESTANEK SKGZ

Spremembe statuta in novi glavni odbor

V nedeljo, 29. novembra se je osmič sestal glavni svet Slovenske kulturno-gospodarske zveze, ki je pregledal in podal obračun za svoje dveletno delo, sprejel spremembe statuta zveze in izvolil novih 57 članov novega glavnega odbora SKGZ.

Zasedanja so se poleg večine članov glavnega odbora udeležili vsi trije slovenski deželni svetovalci dr. Drago Štoka (Slovenska skupnost), dr. Jan Godnič (KPI) in Dušan Lovriha (KPI), zastopniki SZDL Slovenije in Hrvatske, predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter in generalni konzul SFRJ v Trstu Boris Trampuž.

Iz referata predsednika SKGZ Gorazda Vesela in poročila tajnika SKB Boga Samse je bil razviden trenuten položaj slovenske nacionalne skupnosti, ki se kljub nekaterim pozitivnim premikom, še zdaleč ni tako uveljavil, kot bi bilo pričakovati v duhu italijanske republikanske ustave in zakonodaje dežel s posebnim statutom Furlanije-Juljske krajine, torej dežele,

v kateri živimo Slovenci v Italiji.

Med zasedanjem so prebrali tudi resolucijo, ki jo je predložila skupina mladih delegatov na glavnem svetu in ji je predlagala sprejem Društva slovenskih izseljencev iz Beneške Slovenije v SKGZ. Prisotni so s spontanim aplavzom resolucijo soglasno sprejeli.

V poročilu nadzornega odbora je bilo ugotovljeno, da je zveza, kljub težavam, izvršila zaupane ji naloge za napredok kulturnega in gospodarskega življenja slovenske skupnosti v Italiji.

V razpravo na zasedanju so posegli tudi številni razpravljalci, ki so vsi, več ali manj, poudarjali potrebo po še intenzivnejšem delu v okviru zveze, zlasti pa zahtevali, naj se pravice slovenske etnične skupnosti v Italiji malce hitreje in učinkoviteje uveljavljajo v sodobnem trenutku Italije, saj je povsod v Italiji, ki se usmerja v levo, videti tudi pripravljenost na to.

Ob koncu zasedanja so delegati razrešili glavni odbor in sledile so volitve novega

glavnega odbora, ki se jih je udeležilo 90 delegatov od 101. Zasedanje glavnega odbora SKGZ je zaključil predsednik Gorazd Vesel, ki se je zahvalil prisotnosti za vse prispevke ter nato pozval vse včlanjene organizacije, naj čim prej imenujejo svoje delegate v glavni odbor. Ta se je sestel 21. decembra in je imenoval za novega predsednika Borisa Raceta, za tajnika pa dr. Daria Cupina.

Izvoljeni člani novega glavnega odbora SKGZ

Glavni svet je izvolil v novi glavni odbor SKGZ naslednje člane:

Benedetič Filibert - Trst, Bogatec Viktor - Trst, Bolčić Milan - Trst, Bole Stan-ko - Trst, Brezigar Bojan - Trst, Cupin dr. Dario - Trst, Černic Karel - Gorica, **Cerno dr. Viljem - Videm**, Debelis Alojz - Trst, Godnič dr. Jan - Trst, Gruden dr. Igor - Trst, Gruden Živa - Trst, Guštin Alfons - Trst, Jagodic arh. Dario - Trst, Jarc Andrej - Gorica, Jarc Jože - Gorica, Kapelj Mirko - Trst, Kjuder Oskar - Trst, Kodrič Dušan - Trst, Kodrič inž. Miloš - Trst, Kosmina dr. Igor - Trst, Košuta Dušan - Trst, Košuta Edmund - Gorica, Košuta Marino - Trst, Košuta Miroslav - Trst, Lavrenčič Mar-rij - Gorica, Lipovec Sergij - Trst, Marc dr. Tom - Trst, Oblak dr. Stanislav - Trst, Pahor Nadja - Trst, Pahor prof. Samo - Trst, Pilat Danilo - Trst, **Predan Izidor - Videm**, Prešeren Simon - Videm, Primožič dr. Karel - Gorica, Primožič dr. Mirko - Gorica, Race Boris - Trst, Radovič Sergij - Trst, Rebec Slavko - Gorica, Renko inž. Stanislav - Trst, Roner Dino - Gorica, Rožič Save-rij - Gorica, Rupel prof. Aldo - Gorica, Samsa Bogo - Trst, Sancin dr. Peter - Gorica, Spetič Stojan - Trst, Svetina dr. Vito - Trst, Škamperle Niko - Trst, Škerlj dr. Franc - Trst, Svab Edvin - Trst, Tavčar dr. Josip - Trst, Tavčer Silvij - Trst, **Tedoldi Vojmir - Videm**, Tomažinčič Martin - Gorica, Vesel Gorazd - Gorica, Volk Lucijan - Trst, Waltritsch Marko - Gorica.

Glavni odbor so izpopolnili z delegati, ki so jih imenovala posamezne včlanjene organizacije.

V nadzorni odbor SKGZ so bili izvoljeni: Hlavaty dr. Robert - Trst, Hreščak Dušan - Trst in Mermolja dr. Tanja - Gorica.

DELEGACIJA SKGZ V LJUBLJANI

Poudarjena skrb za Slovence v Italiji

Predsednik republiške konference SZDL Slovenije Janez Vipotnik je z nekaterimi člani predsedstva in izvršnega odbora republiške konference sprejel v sredo, 2. decembra v Ljubljani delegacijo Slovenske kulturno-gospodarske zveze iz Italije, ki jo je vodil njen predsednik Gorazd Vesel.

V razgovorih je bilo ponovno poudarjeno, da težijo naperi slovenske nacionalne skupnosti v Italiji k čedalje njenemu večjemu uveljavljanju kot enakopravnega pozitivnega subjekta v italijanski stvarnosti in k uresničevanju tako zaščitnih zakonskih ukrepov v okviru notranje ustavne ureditve v treh pokrajinah dežele Furlanije-Juljske krajine, kjer živi, kakor tudi na vseh področjih javnega in zasebnega udejstvovanja. S strani predstavnikov družbenopolitičnega življenja Socialistične republike Slovenije je bila ponovno izražena popolna podpora tem upravičenim težnjam in zahtevam, ki jih je SZDL potrdila v svojih nedavno sprejetih smernicah na seji predsedstva in izvršnega odbora repu-

bliške konference, ki so bile ugodno sprejete tostran in onstran meje.

Obe strani sta izrazili zadovoljstvo nad dosedanjim potekom sodelovanja na političnem in kulturnem področju, kar je imelo ugodne posledice v življenju, dejavnosti in boju za pravice naše narodnostne skupnosti v

sosedni Italiji ter želita, da bi se to sodelovanje vsestransko še bolj krepilo.

Obisk predsednika Tita v Italiji, do katerega upamo bo prišlo v prihodnjem letu, bo poglobil dobre odnose med obema sosedoma, kar bo pripomoglo Slovincem v Italiji k izboljšanju pogojev za dosego njihovih pravic.

OSOJANI - Ljudje te vasi si najbolj prizadevajo, da bi si turizem utrl pot tudi do njih. Semkaj že dolgo radi zahajajo jezikoslovci in etnologi, da raziskujejo rezijanske posebnosti in tudi turisti, ker so Osojani odlična izhodiščna točka za lepe izlete

IZ NADISKE DOLINE

Važen sestanek županov v Špetru

Nujno potrebno je zgraditi nove vodovode po vseh vaseh Nadiške doline
Občutno pomanjkanje vode tudi v zimskem času

Koncem preteklega meseca so se zbrali v Špetru vsi župani Nadiške doline (iz Špetra, Podbonesca, Sv. Lenarta, Dreke, Sredenj, Sovodenj in Grmeka), da so razpravljali o skupnem problemu, ki tare njihove komune: o pomanjkanju vodovodov in vode. Sestanka sta se udeležila tudi podpredsednik pokrajinske uprave Stella in pokrajinski odbornik za turizem Romano Specogna.

Vasi in zaselki Nadiške doline, katerih je okoli 200, imajo sicer kakšnih sto vodovodov, ki pa ne dajejo dovolj vode, posebno v zadnjih letih. V mnoge vasi morajo v poletnih časih voziti vodo v cisternah, da zadostijo prebivalstvu vsaj za najnujnejše potrebe. To delo opravljajo vojaki.

Komuni so v skrbeh zaradi tega problema in so se zato obrnili na pokrajinske in regionalne organe s prošnjo, da bi proučili to kritično stanje, iz katerega je treba na vsak način iziti, ker vse to otežkoča že itak obupno življenje po hribovskih vaseh.

Prvi korak za proučitev tega problema je bil sestanek županov v Špetru. Podpredsednik pokrajinske administracije Stella je zagotovil vso podporo pokrajine, ki bo potom vodovodnih tehnikov Furlanije proučila stanje in dala možnosti za gradnjo velikega vodovoda, ki bo oskrboval z vodo vse območje Nadiške doline.

Po obširni diskusiji, v katero so posegli številni prisotni, so sklenili, da bodo ustanovili medkomunalni konzorcij, v katerega bodo povabili tudi Pokrajino in da se bodo opirali za tehnično plat na vodovod osrednje Furlanije.

Potrebno bo torej globoko proučiti vse strani problema in konkretno pokazati možne rešitve, da bo de-

lo steklo hitreje in dobro. Deželni organi, ki bodo potom odborništva za javna dela, za kmetijstvo in turizem, so že obljubili, da bodo na razpolago za obravna-

CEDAD

VAŽEN SESTANEK ŽUPANOV

Za industrijski razvoj čedadskega področja

Pred kratkim so se zbrali v Čedadu delegati Konzorcija za industrijski razvoj čedadskega področja oziroma vzhodne Furlanije (it. Consorzio per lo sviluppo del Friuli orientale), da so izvolili predsednika, upravni svet in tajnika. Sestanka so se udeležili župani naslednjih comunov, ki so člani tega konzorcija: iz Ahtna, Tavorjana, Prapotnega, Špetra, Sv. Lenarta, Grmeka, Dreke, Podbonesca, Srednj in iz Sovodenj ter iz furlanskih comunov Čedada, Corno di Rosazzo, Manzana, Moimacca, Premariacca in Remanzacca.

Po izjavah čedadskega župana in po intervencijah županov Beneške Slovenije in nekaterih furlanskih je skupščina sprejela proračun (bilancio preventivo) za leto 1971, ki predvideva 120 milijonov in 320 tisoč lir dohodkov in ravno toliko izdatkov.

Ob zaključku so izvolili za predsednika konzorcija čedadskega župana Pelizza, za tajnika pa Renza Tosolinija - tajnika čedadskega komun.

Se prej pa so župani «pedemontane» in Nadiške doline izvolili šenlenarškega župana Jožefa Sidarja za okrožnega predsednika čedadskega področja v okviru komisije za hribovsko gozdarstvo, kot to predvide-

vanje tega perečega vprašanja.

Ob zaključku so ustanovili odbor, ki bo imel nalogo, da skrbi za koordinacijo dela v vseh možnih smereh.

va deželni zakon z dne 8. marca 1965.

Manj kupčij na živinskem sejmu

Na živinskem sejmu, ki se vrši vsak mesec v Čedadu, je bilo tokrat manj kupčij kot običajno. Od 70 glav pripeljane goveje živine ni bilo prodanih 17, ostala pa je imela zelo dobro ceno.

SREDNJE

Deželni funkcionarji obiskali naš komun

Pred dnevi so obiskali naš komun funkcionarji deželne odborništva za kmetijstvo in podpredsednik furlanske ustanove za hribovsko gozdarstvo Romano Specogna, da so skupaj z županom in izvoljenimi možmi proučili najnujnejše probleme komun in pri reševanju katerih bi lahko pomagala dežela. Gre predvsem za razvoj kmetijstva, gozdarstva, ureditev poljskih poti, poleg tega pa tudi za gradnjo novih vodovodov, ki so tako potrebni v sredenjskem komun.

Po končanem sestanku so se funkcionarji podali v Idrijsko dolino, kjer so se srečali z županom prapotniškega komun in se razgovarjali o istih vprašanjih.

Nesreča pri delu

Pretekli teden je moral v čedadsko bolnico 37-letni Bepi Bordon iz Gnidovice, ker mu je pri sekanju drv priletel kos lesa naravnost v obraz in mu močno ranil levo lice. Ozdravil bo v treh tednih.

Prepovedano sekanje smrečic

Inšpektorat za gozdarstvo sporoča, da je v času od 1. decembra do 6. januarja strogo prepovedano sekanje katerega koli iglastega drevoja. Lastniki, ki nameravajo izkoristiti takšna drevesa v času od 1. decembra do 6. januarja bodo morali vložiti

ti prošnjo na pristojni oddelek inšpektorata za gozdarstvo in označiti kraj, kjer bi morali posekati, vrsto in debelost drevesa in namen uporabe. Sekanje brez dovoljenja bo smatrano za prekršek in kaznivo po členu 26 z dne 30. dec. 1923 št. 3267.

REZIJA

Komunska bilanca pasivna

Rezijanski komun je eden tistih, ki predvideva v prihodnjem letu več izdatkov kot pa dohodkov. To je čisto povsem razumljivo, saj kdor pozna Rezijo ve, kje se nahaja in koliko javnih del potrebuje. Iz komunskega proračuna (bilancio preventivo) je razvidno, da je 2 milijona 549.050 lir primanjkljaja in za izenačenje bilance bodo verjetno morali aplicirati superkontribucije. Prosili so namreč, da bi mogli dodati: 120% na zemljski dohodek, 25% na razne druge davke in takse razen na družinski davek in Iacp in 50% na trošarinski davek.

V proračunu so tudi stroški za izvedbo zelo važnih javnih del. Tako bodo zgradili na večih krajih podporne obcestne zidove, uredili smerokaze in namestili pred vsako vasjo tablo, oštevilčili hiše, ojačili javno razsvetljavo, dokončali kanalizacijo v Sv. Juriju, Njivi in Koritih in asfitalirali bodo tudi nekatere ceste.

Potrebovali bi še mnogo javnih del, a komun jih ne more vzeti v svoje breme, ker je eden najrevnejših v

IZPOD KOLOVRATA

Iz komunske seje

Na zadnjem zasedanju grmeškega komun so kot prvo točko dnevnega reda obravnavali komunski proračun (bilancio di prevision) za leto 1971, ki znaša 91 milijonov 955 tisoč lir. Predvidevajo ravno toliko dohodkov kot izdatkov in zato je bilanca uravnovešana. Po tem važnem argumentu so se svetovalci izrazili pozitivno za pristop h konzorciju za regulacijski medkomunalni načrt in tudi za pristop h konzorciju za ustanovitev konzorcijskega urada za tehnično-urbanistične zadeve. Ob zaključku zasedanja pa so še razpravljali o vodovodnem stanju in poslušali poročilo župana, ki se je udeležil sestanka v Špetru, kjer so proučevali ta problem, ki se tiče vseh comunov Nadiške doline.

Umrl je Tranquillo Feletič

Hudo je vse pretresla tra lostna novica, da je na naglo umrl 67-letni Tranquillo Feletič iz grmeškega komun. Smrt ga je doletela pred dnevi v neki čedadski banki. Čeprav je prišla takoj zdravniška pomoč, nesrečnemu Feletiču niso mogli nič pomagati, ker ga je zadela srčna paraliza in je bil na licu mesta mrtev.

Našli so mrtvega v gozdu

Zelo je vse pretresla tragična smrt 46-letnega Petra Bukovca iz Dreke. Ko je šel rekat vrbove šibe daleč od doma, mu je prišlo slabo in verjetno je umrl zaradi mraza. Celih šest dni so ga iska-

deželi Furlanija - Julijska krajina in zato bo prosil razne ustanove za potrebno pomoč.

Smrtna prometna nesreča

Zadnje dni prejšnjega meseca je prišlo med vasjo Kluzja in Rezijuto do smrt-

ne prometne nesreče, pri kateri je izgubil življenje 65-letni Konstantin Di Biasio iz Rezijske. Mož je šel po cesti peš in ga je podrl na tla nek avtomobilist iz Trbiža, ker je, take so namreč domneve, neprevidno prečkal cesto. Di Biasio je izdihnil na kraju nesreče.

TAVORJANA

Smrtno se je ponesrečil Fausto Duriavig

Ne moremo verjeti, da ne bomo nikdar več videli v naši sredi veselega in delovnega komaj 19-letnega Faustina Duriaviga iz Tavorjana. Kruta usoda, ki je nanj prežala na cesti, je iztrgala mlado življenje polno upov in nad. Fausto se je pravkar vrnil iz Švice, kjer je bil zaposlen pri nekem rudniškem podjetju in bi moral iti čez par dni v Milan na delo kot mehanik. Kakor so nam povedali, je bil Duriavig na dan nesreče pri nekem prijatelju v Vidmu in

pri njemu si je izposodil avtomobil, ki ga je peljal v smrt. Ko je privozil do hudournika Malina, je izgubil namreč kontrolo nad vozilom in zavozil iz ceste. Suneč je bil tako silovit, da je mladi fant podlegel na licu mesta. Ob kateri uri je prišlo do nesreče se sicer ne ve in bo tudi težko ugotoviti, kajti našli so ga mrtvega v razbitem avtomobilu šele naslednje jutro.

Poroka

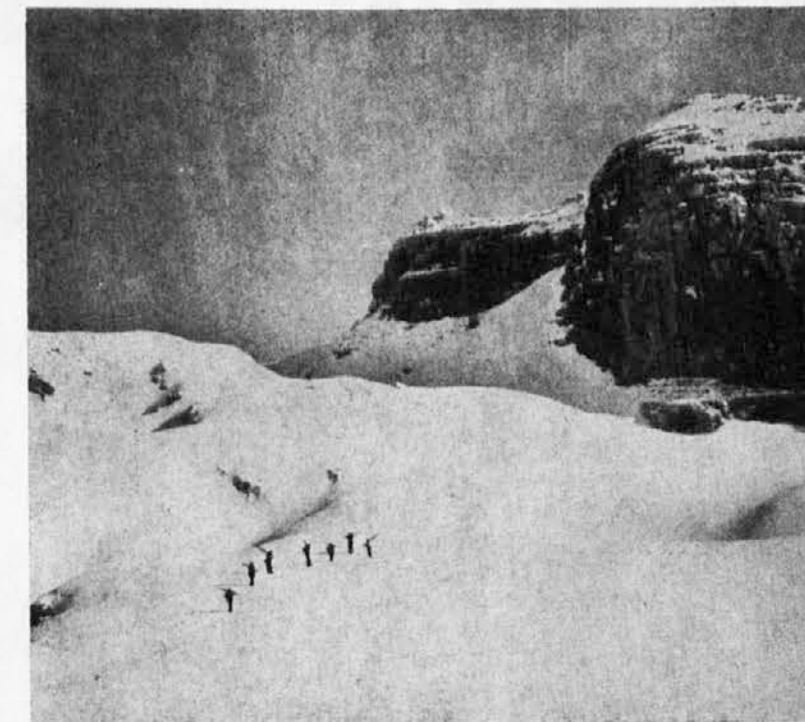
Poročila se je naša vaščanka Vivija Specogna s Petrom Mariničem iz Čedada. Prijatelji jima želijo dosti srečnih dni v skupnem življenju.

Našli so jo po treh dneh mrtvo v hiši

li po vsej okolici in nazadnje so ga našli mrtvega ob poti nad Mlinom pri Klincu. Bil je priden delavec in zato ga bodo njegovi domači in tudi vaščani težko pogrešali.

Nesrečen padec

V čedadsko bolnico so morali peljati 61-letno Štefanijo Rukin, ker je tako nesrečno padla na cesti pri Peternelu, da si je zlomila desno nogo in dobila še več drugih poškodb. Ozdravila bo v enem mesecu.

Snežne poljane na kaninskih pobočjih bodo sedaj še bolj mrgolele smučarjev in ljubiteljev zimskega športa. Nova žičnica, katero so otvorili sredi tega meseca, bo v hipu prepeljala smučarje iz višine 700 metrov do koč, ki je na pobočju Kanina. Otvoritvene ceremonije se je udeležilo več kot tisoč ljudi in številni zastopniki najvišjih deželnih oblasti. Ko bo zgrajena žičnica tudi na jugoslovanski strani bo Kanin povezan s Soško in Reklansko dolino, kar bo vsekakor velikega pomena za turiste iz mest Videm, Pordecone, Gorice, Trsta in Benetk

PODBONESEC

Mali obmejni promet meseca novembra

Meseca novembra je šlo skozi obmejne prehode v naših krajih s propustnico (lasciapassare) vsega skupaj 105.362 ljudi in sicer 62.267 iz italijanske strani in 42.979 iz jugoslovanske, 16 pa je bilo prehodov z dvo-lastniško izkaznico.

Največ prehodov je bilo na Robiču pri Štupci, kjer so jih zabeležili 101.652. Skozi ostale obmejne prehode pa je bilo tako-le gibanje: skozi Učejo 749, Most na Nadiži (Ponte Vittorio) 763, Most Mišček 506, Most Klinac 368, skozi Polavo pri Čeplesiščih 694, Robedišče 247 in skozi Solarje pri Dreki 382.

Smrtna kosa

Dne 3. decembra smo spremili k zadnjemu počitku Felicito Specogno vdovo

Clignon iz Tarčeta pri Lazah, ki je umrla v videmski polikliniki. Njenega pogreba se je udeležilo dosti domačinov, ki so zasuli njen grob s številnim cvetjem, kar dokazuje kako je bila rajnka vsem priljubljena in spoštovana. Svojem drage pokojnice izrekamo naše sožalje.

DEŽELNI ZAKON O POMOČI EMIGRANTOM

Konzulta, podpore družinam in otrokom, toda, ali bo denarja dovolj za to?

7. julija je začel veljati zakon o podporah emigrantom in njihovim družinam, ki ga je objavil uradni vestnik dežele Furlanije Julijske krajine. Zakon je že med svojim nastajanjem vzbudil precej pozornosti, pa tudi sprememb ter popravkov, kar vsekakor priča o njegovi izredni pomembnosti in važnosti za našo deželo.

Objavljeni zakon zasleduje tri cilje: pomoč družinam in emigrantom samim z ustreznimi podporami, zakonsko ureditev predstavnih organov izseljencev v tujini in ureditev njihovih odnosov z deželno vlado, podporo tistim izseljencem, ki bi se radi podaljšem času vrnili domov ter si tu uredili svojo zaposlitev.

Glede ureditve zakonitih predstavništva izseljencev in njihovih organizacij predvideva zakon ustanovitev posebne izseljenske konzulte, v kateri bodo predstavniki vseh izseljenskih organizacij iz naše dežele, torej tudi društvo slovenskih izseljencev in Beneške Slovenije. Naloge konzulte bodo priprava predlogov deželni vladi na področju gospodarskega načrtovanja, ki bodo temeljili predvsem na potrebah emigracije in vprašanjih njene zaposlitve doma. Dalje bo konzulta pripravljala predloge deželni vladi za podpore in oblike pomoči emigrantom samim, kakor tudi njihovim družinam.

Zakon nadalje predvideva posebne podpore revnejšim izseljencem in njihovim družinam ter poverja ustreznim občinam, odkoder so izseljenci doma, naj jim podelijo naslednje oblike podpor: povračilo potnih stroškov emigrantom, ki bi se po dvoletni odsotnosti vrnili domov zaradi invalidnosti, dosežene starosti ali pa tudi zato, ker se vračajo na novo delovno mesto doma ali kje drugod v naši deželi.

Delavcem, ki bi se po dveh letih odsotnosti vrnili domov in iskali novo zaposlitev, bo dežela podelila posebno podporo v tem smislu.

Dežela bi plačala bolniške ali druge stroške tistim starejšim emigrantom, ki bi se po dolgi odsotnosti vrnili domov in bi jim družine mogle nuditi ustrezne zdravstvene in druge pomoči. Izredne podpore bo deželna vlada dala tudi tistim emigrantom, ki bi se znašli v hudih gospodarskih težavah. Iz istih vzrokov so občinske uprave pristojne za kritje stroškov za pošiljanje emigrantskih otrok posebne počitniške kolonije. Za te ugodnosti lahko zaprosijo emigranti, ki so v tujini že več kot eno leto. Stroške, ki bi

jih občine imele s tem v zvezi, bo krila dežela.

Zakon predvideva dalje izredne podpore otrokom izseljencev, ki bi se radi šolali v deželi. Njim bo dežela podelila posebne študijske stipendije in delno krila njihovo bivanje v ustreznih dijaških domovih. V primeru beneško-slovenskih emigrantov bi tu morala biti možnost, da leti šolajo svoje otroke v slovenskih šolah in jim omogočijo bivanje v slovenskih dijaških domovih.

Deželna uprava bo tudi financirala tečaje za kvalifikacijo in prekvalifikacijo delavcev in tehnikov, ki živijo v tujini in bi se radi spet vključili v deželno gospodarstvo. Prav tako bo dežela podprla ustanove in organizacije, ki bi nudile emigrantom ali njihovim družinam ustrezno socialno ali drugo pomoč.

Tudi za obnovo domačij in stanovanj predvideva dežela s posebnim zakonom ustrezne podpore. Končno pa bo dežela podprla finančno

tudi izdajanje in tisk člankov ali pa publikacij, katerih namen je utrditi vezi med izseljenci in domačimi kraji, oziroma deželo Furlanijo-Juljsko krajino.

V triletnem obdobju 1970-73 bo dežela podelila vsakoletno podporo v višini 150 milijonov lir letno, torej v treh letih 450 milijonov lir. Vendar se pri tej vsoti resnično lahko vprašamo, ali je dovolj visoka, da bo zares lahko ustrezala vsem namenom in hotenjem zakona?

ZAHTEVE SLOVENSkih SREDNJEŠOLCEV IZ TRSTA

ZA PRAVICO ŠOLANJA V MATERINEM JEZIKU TUDI V VIDEMSKI POKRAJINI

Protestom in stavkam italijanskih srednješolcev so se pridružili tudi slovenski dijaki tržaških srednjih šol. Tako so dijaki zavoda «Zois» in liceja «Prešeren» ob tej priložnosti sprejeli važen dokument, v katerem je govora tudi o nas. Med številnimi zahtevami, zapisanimi v tem dokumentu, so za Slovence v videmski pokrajini pomembne zlasti nekatere točke dokumenta slovenskih srednješolcev iz Trsta.

Tako pravijo v četrti točki slovenski srednješolci na slednje:

«Naša šola je šola slovenske manjšine, ki živi v Italiji, v nobenem primeru pa te svoje značilnosti ne pouda-

rija, ne izraža. Nasprotno, marsikdaj se zgodi, da je člen sistema, ki teži po podrejanju mladine, izbiran od oblasti in jo tudi, s pomočjo manj strokovne izobrazbe, postavlja v manjvreden položaj, izpostavljen diskriminacijam in jo peha v kolesje tihega raznarodovanja».

Točka pet pa pravi: «Če je na Tržaškem in Goriškem položaj slab, kljub obstoju slovenskih šol, se diskriminacija do manjšine najbolj kaže, ko vlada in šolska oblast odredita tisočem Slovincem v videmski pokrajini osnovno pravico do šolanja v materinem jeziku, kar se pridružuje že itak tragičnim raz-

meram te revne, opustošene in zaradi izseljevanja nerazvite dežele.

Slovenski dijaki zahtevamo, naj se z zakonom uredi položaj in prizna Slovincem v videmski pokrajini enake pravice šolanja kot jih uživajo njihovi rojaki na Goriškem in Tržaškem, ki so prav tako enakopravni državljani iste republike».

Mi bi ob zaključku tega poročila o zahtevah slovenskih dijakov v Trstu samo pristavili, da smo jim hvaležni, ker so tako odločno, jasno in z mladostnim zanosom podprli našo borbo za slovenske šole v Benečiji, našo borbo, ki jo vodimo uporno že celo vrsto let s strani našega časnika.

FOJDA

Odobritev komunskega proračuna

Komunski svet v Fojdi je te dni odobril komunski proračun (bilancio preventivo) za leto 1971, ki znaša 217 milijonov 897 tisoč in 337 lir. Proračun je izenačen, kar se pravi, da predvidevajo toliko izdatkov kot bo dohodkov. Med izdatki so predvsem stroški za izvedbo javnih del, katera so že dolgo v načrtu, a ne pride do realizacije. Ljudje čakajo, da bi se v prihodnjem letu res kaj obrnilo na bolje.

Dela na cesti v teku

Te dni pred božičem je naša komunska administra-

cija poskrbela, da so začeli z asfaltiranjem ceste, ki vodi v Podklap in ono v Raščak. Prispevek za kritje stroškov je dala dežela. Fojda postaja prav čeden center in ga prav radi obiskujejo nedeljski izletniki, ker je tu doma tudi odlična domača kapljica. Poleti in tudi na pomlad pa turisti radi

SV. LENART

Urejajo strugo Kosce

Dela ob hudourniku Kosca dobro napredujejo. Najprvo so poglobili strugo, sedaj gradijo pa še obrečni nasip in sicer med Skrutovem in Ošnjem. Ko bo delo končano, ne bo več, vsaj tako upajo, vsakoletnih poplav, ki delajo vedno toliko škode njivam in travnikom ob vodi, ko ta prestopi bregove. Dela izvaja neko gradbeno podjetje iz Fojde in bodo stala okoli 15 milijonov lir.

Zlata poroka

Pred kratkim sta slavila zlato poroko 84-letni Anton Faidutti in njegova žena 77-letna Marija Goriup, oba iz šenlenarške fare. Pred 50. leti sta se poročila v cerkvi sv. srca Jezusovega in tudi tokrat sta stopila pred isti oltar. Cerkev je bila nabito polna vaščanov in prijateljev tudi iz drugih okoliških vasi, ki so se pridružili slavlju srečnih zakoncev. Tudi

mi jima kličemo še na mnoga leta.

IZ IDRIJSKE DOLINE

Ureditev cest v Idrijski dolini

Zadnje čase so uredili več cest v naši dolini. Prav v teh dneh so pričeli z deli tudi na cesti, ki se pri Starem mlinu odcepi in pelje do vasi Kodromac. To cesto bodo sedaj razširili in tudi asfaltirali. Dela izvaja Furlanska ustanova za hribovsko gospodarstvo (Ente Friulano di economia montana), stroške, ki bodo znašali okoli 15 milijonov lir, pa bo prevzela nase dežela.

Prometna nesreča

Z motorjem se je ponesrečil 36 letni Angelo Macorig iz Bodigoja. Zaradi mokre ceste je vozilo zašlo v jarek in Macorig je dobil več poškodb po glavi, zaradi katerih se bo moral zdraviti več kot 15 dni.

MLADINSKA KNJIGA

ZALOŽBA
MLADINSKA KNJIGA
JE IZDALA DELO
Z NASLOVOM

BEVROVA KNJIGA

Knjiga prinaša izbor odlomkov in del iz opusa najplodovitejšega slovenskega pisatelja. Mlade in odrasle bralce bo vodila v svet najbolj priljubljenega mladinskega pisatelja, v svet njegovega bogatega življenja in neutrudnega vsestranskega umetniškega dela.

Knjiga je urejena po razdelkih:

Pisatelj o sebi in svojem delu; Naš veliki mladinski pisatelj; Iz domačijskih korenin; Znamenja na nebu; Lajajmo, lajajmo, moji otroci; Dorela je naša pravica.

Uvod knjigi, ki naj bi izšla ob pisateljevi 80-letnici, je napisal Ivan Potrč, pisateljevo kronologijo je sestavil France Dobrovoljc, poglavje: Popisi in bibliografski zapisi Bevkovih knjižnih izdaj in pevodov je prispeval Bogomil Gerlanc, ki je knjigo tudi uredil in opremil z opombami.

Knjiga v formatu 24x17 cm ima 21 strani in je opremljena z barvnim ščitnim ovitkom, na katerem je portret pisatelja Bevka. Cena: br. 25 din.

Knjigo lahko kupite v vseh slovenskih knjigarnah, naročite pa pri poverjenikih ali neposredno pri oddelku za direktno prodajo Mladinske knjige Ljubljana, Titova 3.

HOTEL LEV

LJUBLJANA, VOŠNJAKOVA 1 — JUGOSLAVIJA
TELEFON 310-555 · TELEGRAM LEVHOTEL · TELEX 31-350

Priraja

veselo in prijetno

SILVESTROVANJE

v vseh prostorih hotela

Program:

silvestrski hladni in topli bife - izbira 50-tih hladnih in toplih jedil - na voljo brez omejitve

Orkester MOJIMIRA SEPETA - FERENZ HANKO FARKAS (Madžarski ciganski) in BARSKI ORKESTER

CENA SILVESTROVANJE JE DIN 150. - in 200.

Priporoča se

HOTEL LEV LJUBLJANA

TARPEČ V SOVODNJSKI DOLINI

Nepismenost v Furlaniji - Julijski Benečiji skoraj izginila

Furlanija-Julijska Benečija spada med tiste italijanske dežele, kjer je nepismenost skoraj popolnoma izginila. Zadnji uradni podatki o pismenosti so še iz leta 1961, ko je bilo izvedeno ljudsko štetje. Takrat je v Furlaniji - Julijski Benečiji, ki je štela en milijon 204 tisoč prebivalcev, bilo komaj nekaj več od 30 tisoč nepismenih. Ti so bili tako porazdeljeni: videmska pokrajina (takrat je obsegala tudi Pordenone) na 768 tisoč prebivalcev je bilo 21 tisoč 211 nepismenih, kar je bilo približno 2,8%; tržaška pokrajina: 298 tisoč prebivalcev, nepismenih 6.526, ali 2,8%; goriška pokrajina: 137 tisoč prebivalcev, nepismenih 287, ali 1,6%.

Občutno zmanjšanje nepismenosti v vsedravnem merilu potrjujejo tudi podatki, ki jih je pred kratkim zbral osrednji zavod za statistiko. Ob koncu lanskega leta je nepismenih bilo 3 milijone in 33 tisoč, vendar pa so v to število vključeni tudi vsi tisti, ki so brez kakršnegakoli šolskega spričevala in ki veljajo za pol pismene. Pravih nepismenih je bilo 427 tisoč. V primerjavi s podatki, ki so jih zbrali ob zadnjem ljudskem štetju leta 1961, je število nepismenih padlo za približno pol milijona. Pri tem naj pomnimo, da je leta 1871 bilo v Italiji še 68,8% nepismenih, lani pa je ta odstotek znašal 16,9%.

Leta 1871 je bilo največ nepismenih na Jugu in sicer v deželi Basilicati, kjer je bilo skoro 88% nepismenih prebivalcev. Med zadnjim štetjem pa so ugotovili, da je ta odstotek padel na 20,14. Podobno je v Calabriji, kjer je pred sto leti bilo 87%, pred desetimi leti pa so jih našli 21,4%. Na Siciliji in Sardiniji jih je bilo leta 1871 85 oziroma 86%, zdaj pa jih je 15,5, oziroma 14,3%.

Visok odstotek nepismenih so beležili tudi v Pugli, Campaniji ter Abruzzi in Molise, kjer je nepismenih bilo preko 80 odstotkov, zdaj pa jih je od 13 do 15%. V teh deželah je pojav upadal zelo počasi, medtem ko se je na se-

veru nepismenost zmanjšala zelo naglo.

Brez dvoma je pričakovati, da bo primarna nepismenost v kratkem popolnoma izginila v Italiji, pereče pa je še vprašanje tekočane povratne nepismenosti, kateri zapadejo otroci, ki sicer hodijo v osnovno šolo, a je ne dokončajo.

Stopnja njihove pismenosti je zelo nizka in kmalu potem ko so zapustili šolo, so taki otroci že skoro popolnoma nepismeni. Šolske oblasti in razne ustanove, ki skrbijo za ljudsko izobrazbo, se že več časa trudijo, da bi pojav odpravile. Zato je bilo izvedenih že več pobud. Pri tem je

omeniti predvsem številne ljudske tečaje pri izobraževalnih središčih in v čitalnicah, kjer se skušajo zoperstaviti pojavi povratne nepismenosti. V raznih središčih v državi je letos delovalo približno tisoč takih izobraževalnih žarišč, istočasno pa so tudi odprli več bralnih centrov.

Kaj je Friulia - Lis

Zadnje čase pogostoma slišimo imenovati Friulia-Lis in ker prav gotovo marsikateri izmed naših čitateljev nima prilike, da bi kaj več o tem poizvedel, naj napišemo tukaj par vrstic.

Friulia-Lis je deželna finančna družba, ki ima namen pospeševati razvoj industrije in je že začela izvajati svoj program. V videmskem industrijskem področju in sicer v Paviji pri Vidmu je začela graditi tovarno za predelavo in skladiščenje moketa, v Buttriju tovarno za elektronske in elektrotehnične izdelke, v Coseanu pa tovarno za dvigala na vozičku. V te tri obrate bo Friulia-Lis investirala pol milijarde lir in s tem bo dala delo 150 delavcem.

Ta finančna družba namerava odpreti v Furlaniji še več obratov in tako zaposliti domačo delovno silo, ki sedaj odhaja po svetu. Zanimiva je tudi zamisel in socialna vrednost te pobude. Friulia-Lis zgradi industrijsko poslopje, ga opremlja s stroji ter ga odda v najem podjetjem, ki se izkažejo tehnično sposobna. Najemnik ima možnost, da v teku trajanja najemne pogodbe odkupi obrat, ki na ta način preide v njegovo ast. Te ugodnosti so namenjene predvsem obrtnikom, ki zaradi svojih skromnih delavnic in premoženjskih razmer ne morejo prevzeti nase večjih denarnih tveganj.

Zanimanje za to družbo je v naši deželi zelo veliko, saj je že v prvih mesecih svoje

ga obstoja prejela že več sto prošelj za prevzem novih tovarn.

PROSNID - Ta vas je bila najbolj ekonomsko prizadeta, ker je popolnoma odrezna od sveta. Leži namreč tik na meji v neposredni bližini Breginje na Kobariškem, pripada pa k tipanskemu komunu. Ljudje bi želeli, da bi jim zgradili vsaj pot do obmejnega prehoda na Mostu čez Nadizo

Deveti mednarodni grafični bienale v Ljubljani

V ljubljanski Moderni galeriji bo prihodnje leto 9. mednarodni grafični bienale, ki bo — kakor že zdaj zagotavljajo — eden najpomembnejših svetovnih dogodkov na grafičnem področju. Razstava, na kateri bodo spet sodelovali najboljši predstavniki tovrstne umetnosti iz vsega sveta, bo odpr-

ta 5. junija. Povezana bo z mednarodnim srečanjem umetnostnih kritikov, teoretikov in najpomembnejših ustvarjalcev.

Prihodnje leto bodo praznovali tudi 15 letnico prirejanja teh razstav, s katerimi si je Ljubljana pridobila eno izmed vodilnih mest v predstavljanju tovrstne likovne dejavnosti na svetu.

ZA NAŠE GOSPODINJL

Koristni nasveti

Na kuhinjskih vratih naj visi beležka s svinčnikom, kamor boste zapisali vse, kar morate nakupiti.

Če le mogoče, pri kuhanju sedite. Veliko stvari namreč lahko opravite sede, npr. očistite zelenjavo, olupite krompir, mešajte zmes za sladico. Podobno se izognete prekomerni utrujenosti, če likate sede. Navadni kuhinjski stoli so za to premajhni. Če nje postavite pručico ali kup časopisov, bo višina najprimernejša. Idealno pa je seveda, če si preskrbite vrtljiv kuhinjski stol, ki ga lahko poljubno znižate ali zvišate.

Včasih lahko pridejo nepredvideni obiski. Zato imejmo za zalogi nekaj konzerv, da bo kosilo hitro gotovo, če se bomo zaklepetale.

Očiščenih rib ne solimo takoj. Nežnejše ribe osolimo tik pred cvrenjem oziroma pečenjem ali pa šele ocvrte oziroma pečene. Tunc, jegulje in podobne pa osolimo takoj po očiščenju, če očiščenih rib ne bomo takoj pripravili, jih zavijemo v oprane solatne liste, naložimo v porcelanasto skledo in postavimo na hladno.

Sladkovodne ribe denevno kuhati v vrelo vodo z dodatkom soli in kisa, morske ribe pa damo v mrzlo vodo. Ribiči pravijo, da ima morska riba tako boljši okus in da koža ne poka.

Če vam je zoprni ribji vonj, damo pri kuhanju v vodo košček oglja.

Da je riba kuhana, poznamo: hrbtno plavut z lahkoto zrahljamo, meso ni več stekleno, temveč mlečno belo, oči so izbuljene.

Pražen riž, rezance, pire krompir in sploh vse jedi, ki jih hočemo ohraniti tople, damo v položene ali porcelanaste posode. Te postavimo v posodo z vročo vodo in jih pokrijemo.

Ste opazile na vložnih kumarah belo oblogo? V tem primeru odlijte kis, kumarice zbršite, ali še bolje — umijte jih s svežim kisom, potem pa jih ponovno vložite in zalijte z novim, dovolj močnim kisom. Če pa opazimo plesen na marmeladi, odstranimo vrhno plast, kozarce umijemo z alkoholom in pokrijemo marmelado s papirjem, namočenim v rum.

« Aurodent »

Zlatarstvo, čiščenje
in predelava
dragih kovin

Ljubljana

Ilirska ul. 6

Izšel je Slovenski izseljenski koledar

Slovenska izseljenska matica v Ljubljani je tudi za leto 1971 izdala tradicionalni «Slovenski izseljenski koledar», ki izhaja zdaj že 18 let ter se je uspešno uveljavil kot povezava rojakov doma in po svetu.

Predolgo bi pisali, če bi hoteli naštetati vse naslove objavljenih člankov; jih je namreč mnogo in segajo od poročil o današnji Jugoslaviji in Sloveniji preko prikaza lepote in zanimivosti posameznih krajev na Slovenskem tja do zapiskov iz življenja Sovencev v raznih delih svet. Celotni koledar je bogato ilustriran, deloma celo z barvnimi fotografijami.

Med Slovenci, ki žive izven matične dežele, zavzemajo posebno mesto zamejski Slovenci, to so slovenske narodnostne skupine v Italiji, Avstriji in na Madžarskem. Velik del koledarja pa je razumljivo posvečen slovenskim izseljencem širom po svetu. V daljših ali krajših spisih spoznamo njihovo življenje in, kar je posebno

razveseljivo, živahno kulturno delovanje v Argentini, Braziliji, Urugvaju, Avstraliji, Kanadi in Združenih državah Amerike. Čeprav mnogi že dolga desetletja živijo izven stare domovine ali pa so sploh bili rojeni že v novi domovini, jih zvestoba do naroda in ljubezen do materine besede še vedno živo povezuje z matičnim narodom, s kraji, iz katerih so se napotili v svet s trebihom za kruhom oziroma kjer so

bili rojeni njihovi starši.

Ravno v tem pa je glavna naloga, ki jo opravlja Slovenska izseljenska matica ne nazadnje z vsakoletnih «Slovenskim izseljenskim koledarjem» in z «Rodno grudo», ilustrirano mesečno revijo za Slovence po svetu: da namreč povezuje in vzdržuje žive stike med rojaki doma in v tujini. Zato pa je tudi vsem — doma in po svetu — namenjen «Slovenski izseljenski koledar».

Deželni prispevek obrtnikom

Pred kratkim je začel veljati deželni zakon št. 17, ki predvideva ugodna posojila in prispevke obrtnikom. Te podpore so namenjene v prvi vrsti za nabavo strojev in opreme in tudi za olajšanje izvoza obrtniških izdelkov. Doslej je iz dežele Furlanije-

Julijske krajine vložilo prošnjo za dosego posojila oziroma podpore 336 obrtnikov v skupni vrednosti 370 milijonov lir. Prošnje sprejema ESA «Ente per lo sviluppò dell'artigianato» (Ustanova za razvoj obrtništva) v Vidmu.

TEHNO - UNION

Zastopstvo inozemskih tovarn

Vošnjakova 5

Ljubljana

Telefon h.c. 313.094

312.415

Sprehod skozi slovensko književnost

ADAM BOHORIČ

Tretji največji mož naše protestantske književnosti je vsekakor Adam Bohorič, «oče prve slovenske slovnice». Če je Trubar ustvaril prvo slovensko tiskano knjigo, če je Dalmatin s prevodom Biblije jasno pokazal na bogastvo slovenskega jezika, potem je Bohorič pripadla čast, da je prvi uredil naš jezik tako, da mu je dal prvo slovensko slovnico.

Zivljenjepisni podatki o Adamu Bohoriču poročajo, da se je rodil okrog 1520. leta nekje severno od Brestanice. Leta 1548. ga srečamo na univerzi v Wittenbergu, kjer je poslušal tudi humanista Filipa Melanchtona, Lutrovega sodelavca in namestnika. Vendar univerze ni dokončal, temveč je potem, ko se je 1551. leta vrnil v domovino, ustanovil v Krškem šolo in jo vodil dobro desetletje. Ko sta ga leta 1565 Trubar in Krelj povabila, naj prevzame vodstvo stanovske šole v Ljubljani, je doma prodal posestvo ter se preselil v Ljubljano. Tu je vodil šolo do upokojitve 1582. leta, pozneje, od 1595 do 1598 leta kot začasni ravnatelj. Zaradi pičle plače in številne družine je bil vedno v gmotnih zadregah. Leta 1598. je kot edini izmed ljubljanskih šolnikov moral zapustiti domovino ter iti umirat v preganstvo.

Čeprav je bil Bohorič kot humanist zagledan predvsem v latinščino, ima vendar velike zasluge za nadaljni razvoj slovenskega slovnice. Že v Krškem je poslovenil psalter.

Vendar pa mu je slavo v naši književnosti prinesla latinsko napisana slovnica iz leta 1584 pod naslovom *Arcticae horulae...* (Zimske proste urice o latinsko-kranjski pismenosti, po priliki latinskega jezika uravnava, iz katere se moskovitskega, rutenskega, poljskega, češkega in lužiškega jezika sorodnost z dalmatinskim in hrvaškim lahko spozna). Značilno je, da je Bohorič slovnice slovnice delo tesno rastlo ob prevodu Dalmatine Biblije, saj so mu ob njeni reviziji naložili, naj bi se ob njej poglobljal v način slovenskega pisanja. Tedaj, pripoveduje sam, «mi je bila zaupana naloga, naj neke svoje opazke o latinsko-kranjskem pravopisu, ki sem jih bil tedaj prvič predložil in jih niso zavrnil, v metodično celoto uredim in po-

zapišem, da se bo moglo po- slej po njihovem vodilu Kranjcev in njim blizko in sorodno, po vsej Kranjski in večjem delu Štajerske in Koroške udomačeno nare- čeje pisati z latinskimi zna- menji... Toda, čeprav sem nameraval od kraja priredi- ti samo pravopis, sem ka- sneje, ker me je duh tiral čez namero dalje, sklenil, tu- di o drugih delih slovnice z isto marljivostjo posneti pravila po splošni rabi naj- boljše govornice, jih spraviti v določen sestav ter vsi

stvar zaobjeti v tej svoji drobni knjižici kot kranjsko slovnico».

Kljub temu, da Bohoriče- va slovnica kot takšna ne predstavlja epohalnega dela, pa se vendar ob njej ne mo- remo izogniti dejstvu, da je slovenščina dobila tako kmalu, komaj triinšestdeset let po prvem tisku, znanstveni dokument svojega ob- stoja v knjigi. Prav tako pa je njegove slovnice po- membna tudi zaradi svoje- ga predgovora.

Tja do preroditeljev nam- reč nimamo na Slovenskem človeka, ki bi bil s tako vne- mo in ljubeznijo pisal o svojem jeziku in rodu kot je bil to prav Bohorič s svo- jim obsežnim in v gladki la- tinščini napisanim predgo- vorom. Z njim je posvetil slovnico «svetlih štajerskih, koroških in kranjskih ve- ljakov sinovom, vsej plemi- niti viteškega stanu mladi- ni, «da bi jo navdušil za uče- nje slovenskega jezika. Prvi se je tudi jasneje zavedal slovenskega bratstva in so-

rodnosti slovanskih jezikov. Kljub temu, da je Bohori- čevo slovnice delo v pri- merjavi z njegovim javnim delovanjem razmeroma pi- člo, se je vendar s svojo pr- vo slovensko slovnico za vedno zapisal med utemelji- telje slovenske književnosti. Saj, kadar pomislimo na za- četnike, Trubarja in Dalma- tina, hkrati pomislimo tudi na Adama Bohoriča, prvega slovenskega slovnicearja in velikega, nesebičnega ljubi- telja slovenskega jezika in svojega naroda.

BIVŠI PARTIZANI, AKTIVISTI, VSI DEMOKRATIČNI SLOVENC I IN ITALIJANI!

Prispevajte v sklad za izgradnjo šole-spomenika NOB v Cerknem!

Prispevki se nabirajo v Vidmu:

V uredništvu Matajur- ja, Via San Daniele 88-1; pri ANPI, Via Del Pozzo 36, in na sedežu Prosvet- nega društva «Ivan Trin- ko» v Čedadu, Via Mona- stero 20.

V Gorici se nabirajo prispevki na sedežu SPZ, ul. Ascoli 1 in na sedežih vseh prosvetnih društev na Goriškem.

ZA NAŠE DELO

Kaj bomo delali meseca JANUARJA

NA POLJU gnojimo in pripravljamo njive za se- tev. Kjer je potrebno, po- sipamo z apnom, ki je ze- lo važno za kisle zemlje. Apno ugodno vpliva na razvoj rastlin, posebno stročnic (fižol in grah). Trosimo ga najmanj 6 sto- tov na hektar. Zdaj, ko ni na polju drugega dela, po- pravljamo poti, čistimo jarke in gradimo, kjer je potrebno. Priden gospodar tudi tak mesec, kakor je januar, najde povsod dovo- lj dela, posebno na tako težavni zemlji, kakor je naša.

NA TRAVNIKU gnojimo z mešancem, ki je boljši kot hlevski gnoj sam. Če ni- mamo tega, uporabljamo umetna gnojila.

V VINOGRADU je ta me- sec dela dovolj. Če vreme dopušča, okopavamo trte, stare izkopavamo, koplje- mo za nove nasade in im- pregniramo kole in kar je še podobnega dela. Čim prej vse to opravimo, tem boljše bo za nas. Vinograd uporabljamo hlevski gnoj, kateremu dodajamo umet- na gnojila, posebno super- fosfat.

V SADOVNJAKU koplje- mo jame za nove nasade. Podkopavamo gnojila, ki se

počasi razkrajajo, kakor na primer hlevski gnoj, su- perfosfat, kalcijev ciana- mid itd. Če ni hudega mra- za, obrezujemo jable in hruške. Strgamo stara de- bla, da odstranimo skorjo, ki je polna jajčec raznih škodljivcev. Skorjo zažge- mo, deblo pa namažemo z 10 do 20 odstotno brozgo železne galice in apna. Obrezujemo suhe veje, na- gnite dele debel čistimo in namažemo s katranom. Breskve moramo poškrpi- ti s 4 do 5 odstotno razto- pino modre galice.

V KLETI pretakamo vino, če ga še nismo, toda sa- mo ob lepem in suhem vremenu. Sode dolivamo. Klet zračimo, da se topla- ta v njej drži vedno takole okoli 7 stopinj Celzija.

V HLEVU moramo poseb- no skrbeti za zdravje živi- ne. Svež zrak je za to nu- jno potreben. Najprimer- nejša hlevska toplota za krave in prašiče, za teleta in pujske je 15 do 18 sto- pinj. Mlademu govedu in ovcam prija tudi malo ni- žja temperatura. Zapomni- mo si, da v premrzlih hle- vih živina porabi več krme za pridobivanje in ohranje- vanje telesne toplote. Živi- na mora imeti tudi dovolj svetlobe.

HOTEL *Slivija* H

LJUBLJANA

Želi srečno NOVO LETO 1971 vsem beneškim Slovincem in se priporoča za cenjeni obisk

LAMA - LJUBLJANA PLETILSTVO

ČOŠPOSKA 4

TELEFON: 21-275 TELEGRAM: LAMA - LJUBLJANA

Sadje zelenjava

VELETRŽNICA S KMETIJSKIMI PRIDELKI

Ljubljana, Poljanska c. 46/a

Vam nudi dnevno sveže domače in uvoženo sadje in zelenjavo po konkurenčnih cenah!

Lastna skladišča, pakirnica, zorilnice in hladilnice.

France Bevk

Kaplan Martin Čedermac

14

Ta način ostrega razgovora, brez dobrohotnosti in sme- ha, na videz brez sence spoštovanja, kakor da je hudo- delec in stoji pred sodniki, je bil za Čedermaca povsem nov; neznansko ga je dražil in žalil. Hkrati ga je jezilo, da se je moral v obrambo posluževati tako jalovih izgo- vorov. Upor zahtevajo od njega, a oni se tresejo pred vsako uniformo. Krotil je občutke in se trudil, da bi razumel svoje duhovljane. Da, umljivo, bili so ranjeni do dna duše, kakor da je nekdo samovoljno in nasilno segel po njihovi posesti. Užaljeno čustvo jim je prekipevalo in iskalo oddu- ška. V svoji preprostosti niso grebli za najgloblji vzrok, niso iskali pravega krivca, brskali so le na površini. Kdo je varuh njihove cerkve? On! Ako bi bila ukradena mon- štranca, bi njega klicali na odgovor.

«Kdo pravi, da se nisem uprl?» je zvišal glas. «Nisem se podpiral...»

«Pa ste pridigali. Drugod je bilo vse po starem».

«Kje?»

«V Rupi in v Sušju».

Ze so bili izvedeli. Novice so se kot blisk širile iz vasi v vas. Čedermac je prepaden obmolnil; ni se hotel več zatekati k praznim izgovorom.

«Nič nismo razumeli».

«Če bi bili po latinski povedali, bi ne mogli manj raz- umeti».

«Kaj bi se prerekli! Če je tako, naj ključarji zakle- nejo cerkev».

«Čemu bi jo zaklepali? Iz Rupe naj nam prihaja ma- ševat, ali pa iz Sušja».

«Po bernjo bodo pa prišli, po bernjo».

Vseprek so se oglašali glasovi. Možje so bili, kakor da jih je opijano vino. Besede so se prehitvale; Čedermacu so le nejasne, vse pomešane obležale v spodnji zavesti. Bil je ves trd od presenečenja, pijan od občutkov. Odpor ga je veselil, a obenem ga je plašil in žalil. Besede o «ber- nji» so se mu kot strupeno želo zasadile v srce. Vanc Rakar, ki jih je bil vrgel, je z rokami v žepih nespoštljivo stal pred njim in ga zlohotno, posmehljivo meril izpod čela. Saj sta se kljub nasprotovanju na tihem čislala; še prej, ko je kovač za delavnik in praznik nosil rdečo ovratnico; in potem, ko se mu je ustrahovana misel zaradi kruha umaknila pod črno srajco in je ostala trpka zagrenjenost v duši. Čemu ga je zdaj tako strupeno oplazil z jezikom? Čedermac si ni mogel očitati niti najmanjšega koristo- ljubja... Iznemada se je zavedel mučnega, ponižujočega položaja, porodila sta se mu hribovska trdota in trma. Če je kaj storil napak, bo za njihove duše sam odgovarjal pred Bogom. Jezo je stresel nad dečki, ki so stali v gruči in zijali.

«Kaj stojite in zevate kot kavke! V cerkev!». Nato se je obrnil do mož. «Ako kdo misli, da ne zaslužim kruha, ki mi ga dajete», je rekel s tresočim glasom, «naj me za- podi, ko znova stopim v njegovo hišo».

Možje so molčali; bili so zmedeni, nekateri so z očit- kom premerili kovača.

Tedaj je pristopila stara Breškonka, upognjena obstala

pred kaplanom in dvignila sklenjene roke, kakor da ga moli.

«Naj nam ne zamerijo, gospod», je govorila z vročim, starčevskim glasom. «Nikomur naj ne zamerijo! Kadar je otrok tepen, vpije; saj razumejo. Če bi bila to božja šiba, gospod, vse bi prenesli, ne bi godrnjali. Pa božja šiba to ne more biti, jelite, da ne? Bog ne more biti krivičen... Jelite, da ne? Naj nam ne zamerijo...»

Besede, ki so bile izgovorjene brez jeze in upora, iz tihe bolečine, iz grozotnega začudenja starke, ki se je vse življenje v svojem jeziku z zaupanjem obračala do Boga, so Čedermaca zadele v dušo. Moj Bog, kaj mu to pravi, saj stokrat razume! Za hip je pozabil na žalitev, vzelo mu je glas. In ne bi se hotel več zagovarjati. Nagibe, zakaj jim je pridigal laški, je rajši zamolčal... Gledal je po ljudeh; med njimi je šumelo kot v čebelnem panju. Od njihove prepadnosti in užaljenosti ni bilo več daleč do dvoma o božji pravičnosti... Jezus! Zdrzil se je.

«Bog nas ne bo zapustil», je dvignil roko. «Ali mislite, da mene ne boli? Saj sem rekel, da me. Kakor ogenj me peče. Zaupajte v božjo pravičnost! Do nadškofa pojdem, v Rim pojdem, če treba... Dolej bomo pa molili... Zdaj pa v cerkev. Pol ure smo se zamudili...»

Med opravičilo je bil raztresen; pred očmi se mu je nenehoma obnavljal prizor pred cerkvijo. Oživljale so se mu izgovorjene besede in mu strupene legale v srce. Zalo- stilo se ga. Zamizal je za trenutek, kakor da bi hotel s tem vse zatreti. Ni bilo mogoče.

Ko je dvignil monštranco, v katero je sijal ozek sončni pramen, da se je živo lesketala, so se mu mrzlično tresle roke. Obhajala ga je taka zmeda občutkov, da bi se bil najrajši razjokal.

Prizadevanje tolminske občine za čimboljše sosedске odnose

Obstajajo velike možnosti za sodelovanje na industrijskem, turističnem in kulturnem področju

Tolminska občina meji na velik del Beneške Slovenije oziroma videmske pokrajine. Zato je razumljivo, da pri načrtovanju prihodnjega razvoja tega področja upoštevajo tudi možnosti oziroma perspektive, ki jih nudi takšna obmejna lega. Možnosti pa so občutne in to na najrazličnejših področjih, saj je to stran meje nad 20 občin, s katerimi Tolminci bodisi že sodelujejo ali pa bodo kmalu navezali stike in odnose. Najbolj obsežni in intenzivni so za zdaj stiki s pokrajinsko upravo v Vidmu ter z občinami Čedad, Trbiž, Tarčent, Brdo v Terski dolini, Fojda, Povoletto in Tolmeč.

Spričo ugodnega in prijateljskega ozračja ob meji — slednja se najbolj odraža izredno obsežnem maloobmejnem potniškem prometu — so na Tolminskim dosegli nekaj konkretnih sporazumov. Tovarna igel in drobne kovinske galanterije v Kobaridu je na primer podpisala pogodbo s podjetjem Lamborghini s področja Bologne, o kooperaciji pri proizvodnji avtomatskih vžigalnikov za centralne kurjave. Ta sporazum bo kobariški tovarni omogočil na daljnjo razširitev in specializacijo proizvodnje. Občinska skupščina v Tolminu ter pokrajinska uprava v Vidmu pa sta sklenili dogovor o skupni gradnji mostu čez reko Učejo, na področju med Žago in Tarčentom. Sredi tega mostu pote-

ka državna meja med Jugoslavijo in Italijo.

Izredno pomembno je nadalje sodelovanje pri gradnji oziroma razvoju zimsko - športnega in turističnega središča na kaninskem pogorju. Občini Tolmin in Tolmeč sta ustanovili več komisij, ki pripravljajo predloge za povezavo sistemov žičnic, vlečnic ter drugih naprav, ki jih že grade na obeh straneh Kanina. Proučujejo celo možnost za zgraditev 60 metrov dolgega predora za smučarje in turiste, ki bi povezoval smučišča na obeh straneh meje. Obe strani se skratka zavzemata za takšno sodelo-

vanje in skupno politiko, kjer državna meja ne bi predstavljal nobene ovire za razmah zimskih športov in turizma na Kaninu.

Na področju turizma je nadalje zanimivo, da poskušajo tolminska občina in krajevne oblasti onstran meje čimveč turistov preusmeriti tako, da bi k morju potovali po Kanalski oziroma Soški dolini. Zato so na cestnih križiščih v Kobaridu, Žagi in Bovcu namestili smerokaze v slovenskem in italijanskem jeziku, medtem ko je sosedna občina Trbiž postavila usmerjevalne napise tudi v slovenščini.

Široko odprta meja in dobri odnosi med sosednimi občinama, kot tudi sicer med Jugoslavijo in Italijo, seveda spodbujajo nove možnosti stikov in sodelovanja. Občinska skupščina v Tolminu se zdaj najbolj zavzema za to, da bi mednarodni mejni prehod Robič usposobili tudi za blagovni promet med sosednima deželama. S sosedno občino Povoletto pa razpravljajo o tem, da bi slednja sodelovala pri modernizaciji cest od prehoda Robič do Kobarida oziroma od mednarodnega mejnega prehoda Učeja do Žage pri Bovcu.

KEMIČNA INDUSTRIJA
MEDVODE

Telex: yu tesnit 31-365
Telefon: 71-106

PROIZVODNI PROGRAM:

- izdelava vseh vrst tesnilnih materialov in tesnil,
- izdelava slojastih plastičnih mas,
- izdelava sintetičnih lepil in lepilnih filmov,
- izdelava filtrov za motorje z notranjim izgoranjem, druge stroje in naprave,
- izdelovanje elektromehaničnih izdelkov,
- izdelovanje mas za stiskanje,
- izdelovanje sintetičnih smol,
- izdelovanje odpreskov plastičnih mas in frikcijskih materialov,
- izdelovanje sintetičnih lepil.

«DONIT» - MEDVODE

ZANIMIVA STATISTIKA O VREMENU

Največ dežja pade v Učeji in Terski dolini

V Vidmu smo obiskali urad, ki ve vse o padavinah, o temperaturah, poplavih itd. Ta urad nam zna točno povedati koliko vode je padlo v nekem dnevu v katerem koli letu in jo primerja z drugimi datumi drugih italijanskih pokrajin. Hidrografski urad ima svoj sedež v Rimu in je odvisen od sedeža v Benetkah od ministrstva za javna dela.

Obroč ugotovitev tega urada pa se ne ustavi v videmski pokrajini, ampak zavzema tudi del pokrajine Benetke in celotno pokrajinsko ozemlje Gorice, Trsta, Porde-

nona in Belluna. Na razpolago ima 154 dežemerskih postaj, 54 postaj za temperaturo, 27 za merjenje voda in 15 za merjenje podzemeljskih vodnih nahajališč.

Izredno zanimivo je vedeti, da je najbolj deževna točka v Italiji Učeja, ker pade največ dežja v dolini Režije in v Terski dolini, za temi pa pride Val Tramonina. Statistike so nam pokazale, da je marca 1968. leta padlo v Vidmu 68 milimetrov vode, v Učeji pa 132; novembra istega leta je padlo v Vidmu 261 milimetrov vode, v Učeji pa 936. Naj-

bolj deževen mesec pa je bil avgust z 245 milimetri v Vidmu.

Pozanimali smo se tudi o rekah in še prav posebno o Tilmentu, ki je pred štirimi leti povzročil toliko škode predvsem v Latisani. Povedali so nam, da je bilo v teh zadnjih letih napravljenih toliko izboljševalnih del in toliko obrežnih nasipov, da se ni treba bati velikih poplav. Uredili so tudi druge hudournike v naši deželi, vsekakor pa lahko pride do presenečenj, čeprav je mnenje tehnikov optimistično.

Prijazna vasica Stolbica v dolini Režije, kamor izredno radi zahajajo turisti, ker leži v objemu kaninskega pogorja

Naročnikom!

Kmalu bo leto pri kraju. Ob tej priložnosti je povsod navada, da se napravi obračun. Tak obračun je seveda potreben tudi med listom in njegovimi naročniki. Zato smo današnji številki priložili položnice ter cenjene naročnike in bralce prosimo, da se jih poslužujejo za vplačilo naročnine, ki za celo leto znaša 1.200 lir, za inozemstvo 2.000 lir. Plačilo naročnine pa je seveda možno tudi v obrokih.

Hkrati z opozorilom glede naročnine pa se do bralcev Matajurja obračamo tudi s prošnjo, da nam pomagajo širiti krog naročnikov. Potrudimo se vsi, da bo našel Matajur pot v vsako slovensko družino, da bo postal obveščevalec vseh naših ljudi doma in po svetu. Čim večji bo krog njegovih naročnikov in bralcev, tem lažje bo izpolnjeval svojo nalogo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

družbo, a materinim besedam se ni mogel upirati; vdal se je.

Hodil je naglo kljub svoji letom. Tenka, izlizana sukinja, ki se je že prelivala v raznih barvah, se mu je divje opletala okoli nog. S palico je zdaj pa zdaj do deško objestnostjo udaril po kaki veji, ki je visela na pot. Razmišljal je, obnavljal v duhu bližnje preteklosti. Bil je na videz dobre, razigrane volje, a v duši sta se mu nabirali jeza in upornost. Kdaj pa kdaj je dal svoji misli poudarka z glasno besedo. Vsakokrat se je zdrznil, dvignil glavo in se ozrl. Nikogar ni bilo na tej samotni. Visoko v hribu se je pastir kratkočasil z zateglim napevom neznane pesmi.

Obšel je poslednji obronek, pred seboj je zagledal Vrsnik. Ležal je na položni vzpetini gorskega kolena, na drugi strani grape, ki je rezala pobočje v dva dela... Postal je, se oprl na palico in si obrisal potno čelo. Hoja ga je bila uznojila.

Zagledal se je v vas, ki je ležala pred njim kakor na povešeni dlani. Na ozkem položišču, tik nad vasjo, je stala kaplanija. Kakih petdeset korakov v stran je v bregu sloanela cerkev. Nizka, z veliko lopo, tako starinska in ljubka, da mu je ob pogledu nanjo zmeraj vzdrtelo srce. Zvonik je bil novejši, a ves zatemnel; ponižen je stal ob strani in se zlivl z ozadjem. Iz večje daljave je bil skoraj neviden. Ob ovinku ozkega klanca so v tesni skupini stale hiše. Neometane so kazale sivo kamenje, podobne so bile majhnim trdnjavam. Leseni mostovi in velika zašarjena dvorišča. Sadovnjaki, vinogradi in njive. Zaplate obdelane zemlje so podpirali in obkrožali sivi zidovi, med njimi so tekli kolovozi in steza. V osojni strani brega so se raztezale senožeti in pašniki. Strmine, grmovje, verige skal, ka-

kor da bi gora razkazovala gola rebra. In više na obronku, prav do vrha griča, gozdčiči košatih kostanjev, ki so v polkrogu obdajali vas. Mogočna debla, odlomljeni vrhovi, odkrhnjene veje, mlada podrst. Kozje steze, ki so begale vsekrižem, brez pravega cilja. Med skalami suha trava, tu pa tam gladka, zelena trata. Vsa tista zemlja do vrha Mije in nizdol do Nadiže bridka ko pesem o pelinu. Siromaštvo, ki je vpilo v svoji lepoti, je spomladi in poleti za silo pokrivalo zelenje. Zdaj pa se je poletje že nagibalo v zaton, zrak se je ohladil, prvi listi so rjaveli. Zeleni plašč se bo od dne do dne bolj redčil in odkrival siromaštvo... Nebo na zapadu se je zjasnilo, posijalo je sonce, se prelivalo skozi veje in se v zlatih lisah igralo na tleh. Narava je bila tiha, mirna, le listje je rahlo trepetalo v sapi.

Čedermac je čustvoval. Njegova, njihova zemlja! Tega se še nikoli ni tako jasno, tako sladko zavedel kakor ta dan. Srce se mu je odpiralo kakor od pesmi, s katero ga spaja tisoč lepih spominov. Pogled mu je splaval po bregu poverjenih obronkih Mije, preskočil Nadiško dolino in se ustavil na pobočju Matajurja, na zverženih obronkih Kolovrata. Stara gora, samostan in cerkev na strmih vrhuncu, ki se zdi naslikana na nebo. In vasi, vasi, vasi s sivimi hišami, z gozdčiči... Vse na las podobne Vrsniku. Rončine in griči, ki se polagoma spuščajo proti jugu, do Čedada in Furlanske ravnine.

Med gledanjem mu je pesem v srcu polagoma izzvenela, obšle so ga druge misli... Ozrl se je v dolino in se spustil po stezi, ki je vodila v Rupo.

DRUGO POGlavJE

Bilo je na nedeljo. Nebo je bilo mrko in sivo, sonce je le kdaj pa kdaj pogledalo skozi razpoke oblakov. Prejšnji dan se je bila izdivjala nevihta. V strahotni soparici, ki je jemala sapa, so se bili izza Mije privlali hudourni oblaki. Toče ni bilo; nastala je ploha z viharjem, ki je vil vrhove dreves, lomil veje, trgjal listje in sadje. Nebo se po nevihti ni takoj ujasnilo. Oblaki so se kot siva ponjava raztegnili od gore do gore; drobno je deževalo vso noč in šele zjutraj ponehalo.

Zelenje se je bilo osvežilo, zemlja je dišala po vlagi, zrak je bil hladnejši, v naravi je ležalo jesensko občutje. Po obronkih so se vlačile plasti megla in plezale do vrhunccev. Dopoldan je bil kot zagrjen v žalost, popoldne pa je zapihal vetrič, stresal deževne kaplje z vej, sušil listje in travo; oblaki so se začeli trgati, na pobočja so legle svetle lise sonca.

V Rupu je bilo žeganje. Čedermac je bil, kakor vsako leto, povabljen na kosilo. Odklonil je: morda se zgledi proti večeru. Prinesli so mu bili pošto, da je materi slabše, odšel je k nji... Res, materine moči so pojemale. Kazno je bilo, da je ne črpa le bolezen, ampak v večji meri žalost in skrb. Zagledala je sina, se pogovorila z njim, ki se je delal vedrega, trdnega in odločnega, pa se je počutila krepkejšo. Saj ga ni mnogo izpraševala. To je bilo Čedermacu po volji, ni ji rad razlagal svojih skrbi. Uro je posedel ob njeni postelji, jo držal za izsušeno roko in jo gledal, potem ga je mati začela siliti na pot. Naj gre v Rupo; saj bi bilo grdo, ako se ne zgledi, ko so ga povabili. Ni mu bilo za

za naše mlade bralce

FRANCE BEVK

Dogodek

Ko sem bil še paglavec, so me zmerjali z jetiko, tako sem bil ves koščen in suh, ker sem od jutra do večera letal po klancih, po sadovnjaku, po gmajni ali po gozdu. In pa zato, ker sem bil izbiren pri jedi. Ni mi dišalo niti zelje niti močnik niti krompir. Teh jedi pa je bilo največ na mizi. Rad pa sem otepal vsak kruh brez razlike. Od pšeničnega do ječmenovega. Le ovsenega nisem maral, zdel se mi je grenak. Najrajši pa sem imel sadje — cele kupe sadja.

Na mojo srečo smo imeli pri nas velik sadovnjak. Vsaj meni se je zdel velik, saj je objemal ves grič od klanca do sosedovega gozda. Pozimi in pomladi, ko so bile veje gole, je bilo zame sedem suhih let. Od poletja, ko so začele cepati prve hruške, pa mi je bila miza vsak dan pogrnjena. Ded me je pisano gledal, ker sem mu uteptal vso travo pod drevjem. Saj sem pazil in hodil po prstih, a sem vendar puščal za seboj sled, kot da je slon prišel v goste. V jeseni mi ni bilo treba več plezati v veje ali vanje lučati krepelce, da sem sklatil sadje. Darovi so se mi kar sami usipali na glavo. Tu sem ujel debelo jabolko, tam sočno hruško ali pest sladkih češpelj. Bil sem sit ko boben; ko sem prišel k mizi, sem pihal nos nad zeljem in močnikom.

Zapihal so mrzli vetrovi, padla je slana, tedaj je bilo konec moje Indije Koromandije. Jabolka so bila potrgana, hruške posušene, češplje so se godile v čebrih za žganje. Tedaj sem stikal po sadovnjaku in kot žejna vrana zijal v veje in vrhove. Ali je še ostala kaka hruška, jabolko ali češplja?

Hrušk ni bilo. Pač. Imela jih je lišperna. A drevo je bilo neznansko visoko. Nisem se upal v njegove vrhove, četudi nisem bil slab plezalec. Te hruške so bile vse od muh. Preden so dozorele, so se tako držale s svojimi peclji, da jih ni otrese noben vihar. Ko so slednjič porumenele, so cepale v prvi sneg... V drevju, ki mu je že odpadlo listje, se je prikazalo kako jabolko ali češplja. Te posladke sem krepeljal tako dolgo, da so mi prileteli v naročje...

Neko jesen sem okoli češplje, ki je stala nad njivico pred hišo, dolgo poplesaval kot maček okoli vrele kaše. Drevo je bilo že staro, ena veja je od debla vodoravno molela nad njivo. Na koncu veje se je mojim očem odkrilo za pest češpelj. Bile so temnomodre, več kot zrele, zgrbljene pri peclju. Vedel sem, da so zelo sladke.

Te češplje mi niso dale mirno spati. Hotel sem jih imeti. Prinesel sem najdaljšo raklo, a ni bila zadosti dolga, da bi jih sklatil. Metal sem vanje krepelce in kameenje, a jih nisem zadel. Porogljivo so se zibale, nobena ni odletela. Več kot enkrat sem splezal na drevo, a si nisem

upal na vejo. Zaman sem hrepenel zrl na sadeže. Z očmi jih nisem mogel utrgati ne sklatiti.

Nekega dne sem se odločil, da bodo češplje moje, naj stane, kar hoče. Oprijel sem se veje z rokami in jo zajahal, da so mi noge bingljale navzdol. Previdno, počasi sem se ped za pedjo vlekkel od debla. Z rokami sem zgrabil za vejo daleč predse in potegnil telo za seboj. Ena — dve... Pazil sem, da ne izgubim ravnotežja. Veja je trepetala, se zibala in se rahlo upogibala. Bilo mi je groza, da sem čutil mravljinice po životu. Pod menoj je bila rjava njiva, a češplje na koncu veje so mi bile vedno bliže.

Se malo, sem mislil, nato bom vejo potresel... Tedaj se je nekaj zgodilo. Ne, ni se zlomila veja, kot si morda mislite, bila je močna. Izgubil sem ravnotežje, glava je omahnila navzdol, navzdol so zletele tudi noge in zadnjica, le roke niso popustile. Obvisel sem na veji med nebom in zemljo.

Danes, ko to pišem, se smehljam, a takrat mi ni bilo do smeha. Bilo mi je tesnobno pri duši. Obšel me je smrtin strah. Srce mi je burno razbijalo, kri mi je udarila v glavo, trepetal sem kot šiba na vodi. Nič več mi ni bilo do češpelj. Pokesal sem se, da sem prežal nanje,

a je bilo prepozno. Roke, ki so se krčevito držale veje, so me vedno huje bolele. Popuščale so mi moči. Zdelo se mi je, da bom zdaj pa zdaj cepnil na zemljo.

Zavpil bi bil na pomoč, a mi je groza vzela glas. Saj bi me tudi nihče ne slišal. Hiša je bila dobršno daleč in vsa okna so bila zaprta. In kako bi me tudi sneli s tiste veje, ko sem visel tako visoko? Poleg tega bi moral poslušati še pridigo.

V stiski sem napel poslednje moči in se z nogami pognal kvišku. Posrečilo se mi je, da sem z eno ного ujel vejo, nato še z drugo. Srce se mi je oddahnilo. Bil sem rešen. Vse drugo je bilo laže, četudi ne lahko. Roke sem pomaknil do kolen in se z nogami pognal naprej. In zopet... Tako sem se počasi pomikal proti deblu. Glava mi je visela navzdol, svet sem videl narobe, a vendar se mi je zdel ves rožnat in lep... Slednjič so se mi boste noge dotaknile debla. Oklenil sem se ga z rokami in po njem zdrknul na zemljo.

Sele tedaj so mi pošle vse moči, ves sem se tresel kot v mrzlici. Legel sem na rjavo trato bolj mrtev kot živ. Bil sem navrhan hvaležnosti, da sem se rešil. «Nikoli več!» sem ponavljal pri sebi. «Nikoli več!». A oči so me bolele in srce, če sem le pogledal na konec veje.

Marija dete je rodila

Ob jaslicah o polnoči Marija dete je rodila. Se potožila je Marija: Se vode ni, da dete bi umila, povojcev ni, da bi ga v nje povila

Se dobro ni izgovorila, že z neba priletela sta golobca dva, dva angela; prinesla sta dve kanglici vode, povojca dva, plenici dve.

In dete v hlevcu sta umila, narahlo, mehko ga povila v plenici dve, v povojca dva, dva bela božja sla, golobca dva, dva angela.

O županu, pastirju in ovčicah

V Butalah je bil župan. Imel je pastirja in ta je nekoč gnal njegove ovce na pašo. Devetnajst jih je gnal na pašo, osemnajst jih je prignal spet domov.

Pa ga vpraša župan: «Ena manjka. Kam si jo dal?»

Pastir odgovori: «Saj so vse».

Župan jih prešteje še enkrat: «Osemnajst jih je!».

Pastir: «Nak, devetnajst!».

Župan reče: «Ali si tako zabiti, da ne ločiš števila, ali si tako trmast! Daj, stopi po občinske može, naj pridejo!».

Šestnajst jih je in še policaja pokliči, jih bo sedemnajst; midva sva dva, nas bo vseh skupaj devetnajst. Pa bomo zgrabili vsak svojo žival in če ne bo nobeden brez ovce, jih je devetnajst, drugače jih ni».

Tako se je zgodilo. Prišli so občinski može, šestnajst jih je bilo, in je prišel tudi policaj in jih je bilo z županom in pastirjem vseh skupaj devetnajst. Pa je dal župan znamenje: «Zdajle!» in je vsakdo zgrabil najbližjo ovco. Može so bili poštene, nihče ni zgrabil dveh. In se je pokazalo: Vsakdo je imel ovco v rokah, le policaj je ostal brez nje.

«No, ali vidiš, trma trmast!» je rekel župan pastirju. «Policaj je brez ovce. Osemnajst jih je!».

Pa se je razhudil pastir: «Maram za policaja! Devetnajst jih je! Policaj je šema. Zakaj ni zgrabil ovce prej in o pravem času, dokler jih je še kaj bilo!».

Lisica in kozica

Nekoč je v lisičjo luknjo prišla kozica in lisica ni vedela, kako bi se je znebila. Šla je skozi grmovje in je srečala volka. Volk jo vpraša:

«Zakaj se pa, tetka, tako žalostno držite?».

«Kaj se jaz ne bi žalostno držala, ko je pa v moji luknji huda zver».

In volk jo vpraša: «Katera zver?».

Lisica odgovori: «Kozica».

«Pojdi, jaz jo bom spravil ven».

Gresta in volk vpraša pred lisičjo luknjo: «Kaj si ti, ki si notri?».

Jaz sem kozica s kratkim

repičem, dolgimi rogovi. Prišla bom ven in zdrobila tvoja rebra».

In volk se ni upal iti v luknjo. Lisica gre drugič skozi grmovje in sreča zajca, ki jo vpraša:

«Zakaj se pa, tetka, tako hudo držite?».

In lisica odgovori:

«Kaj se jaz ne bi tako hudo držala, ko pa je v moji luknji huda zver, kozica».

In zajec gre in vpraša kozico:

«Kdo si notri?».

«Jaz sem kozica s kratkim repičem, dolgimi rogovi. Prišla bom ven in zdrobila vsa tvoja rebra».

In tudi zajec se ni upal iti

v lisičjo luknjo. Lisica pa je šla skozi grmovje in srečala je mravljo. Mravlja jo vpraša:

«Kaj ste tako žalostni?».

«Kaj bi žalostna ne bila, ko pa je v moji luknji ena huda zver, kozica».

In mravlja je rekla:

«Pojdi, jaz ti jo bom spravila ven».

In mravlja je šla in vprašala:

«Kdo si notri?».

«Jaz sem kozica s kratkim repičem, dolgimi rogovi. Prišla bom ven in zdrobila vsa tvoja rebra».

In mravlja je šla v lisičjo luknjo, pčila kozico in jo prignala iz luknje.

69. Velikan ju sedaj ni bil več voljan nositi. Ker pa se je stricu sestopanje z vrha zdelo še težje kot plezanje navzgor, si je zaman belil glavo kako bi najlaže prišla v taborišče. Velikan je tudi tu našel pomoč. Zagledal se je v oblake, ki so za nevarne plezalce dokaj nevarne. priplaval bel oblak. Snežni orjak je ukazal: «Le brž nanj, ponesel vaju bo v vajino taborišče. Prihranjena vama bo pot po ledenih strminah, ki so za nevarne plezalce dokaj nevarne».

70. Skočila sta na oblak. Zdelo se jima je, da sedita na mehki pernici. Najbolj zanimivo pa je bilo to, da sta lahko zagrebla roke v oblak in ju ni prav nič zeblo. Velikan je pihnil v meglico in že ju je nosila. Oblak se je dvigal in spuščal nad visokimi snežnimi vrhovi, vendar se ni nobenega dotaknil. Za njima se je razgledal gromki smeh dobrodušnega velikana. «S svojim smehom naju bo odpihal še visoko v oblake», se je jezil stric. «Prijazen pa je ta zimski stric. Teško bi nama bilo brez njegove pomoči», je rekel Matiček.

71. Za njima je na velikem temnem oblaku jezdil velikan. Poigraval se je v zraku in jima od časa do časa pomahal s svojo veliko roko. Stric mu je vračal pozdrave z mahanjem rok. Matiček pa mu je mahal z robčkom. Bližali so se podnožju pogorja, kjer je stalo stričevo in Matičekovo taborišče. Matiček se je zagledal v modro nebo. Beli vrhovi so ostajali daleč za njima. Skoro ni mogel verjeti, da sta bila s stricem še pravkar na vrhu tega pogorja. Pod nebom so se podili nemirni oblaki. Zimski veter pa ju je poredno ščipal v zardela lica.

72. Oblak je priplaval do snežne ravnine. Opažila sta taborišče in letalo. Stric je bil srečen ob misli, da bo kmalu zopet na varnem. Močan veter ju je varno prinesel do taborišča in spustil k tlom. Skočila sta v mehki sneg, oblak pa je odplaval nazaj v kraljestvo snežnega velikana. Nebo se je pričelo zopet oblačiti. Oblaki so se divje podili po njem in veter je tulil svojo zateglo pesem. Megle so se kot temne gmote valile okrog himalajskih vrhov. «Kakšna sreča, da sva tu na varnem», je rekel stric.

NATALE DI PACE

E' Natale! In occasione di tale festività, tradizioni secolari o addirittura millenarie ci fanno pensare alla pace come al bene più grande che possa esistere in questa terra, in questa vita. E si tratta di un bene tanto più apprezzato quanto più frequenti e drammatiche, dolorose e terribili sono le conseguenze delle guerre e degli odi.

Egoismi di stato e di classe, peccata volontà conservatrice o addirittura reazionaria, insensata mentalità razzista o protezione di inconfessati, squallidi privilegi economici, colonialismi esa-

ta sincerità assicurare che nel nostro cuore albergano solo sentimenti di simpatia, desideri di pace e di lavoro.

In particolare ci sentiamo, oggi come ieri, fratelli dei friulani che abitano accanto a noi, molte volte in condizioni di disagio paragonabili alle nostre, molte volte giustamente diffidenti, come noi, nei confronti dello stato e delle sue autorità centrali e periferiche; i friulani, come noi, conoscono il fenomeno, doloroso e tragico, della emigrazione e sono stati sempre costretti a dare più di quello che hanno ricevuto o ricevuto; ecco perchè, in questa vigilia di Natale, ci sentiamo vicini a loro in una sacrosanta richiesta di pace e in una pressante domanda di lavoro nei nostri paesi, di un lavoro che ci sottragga, cioè, alla umiliante condizione di emigranti.

I nostri emigranti hanno dibattuto, in Svizzera, questo problema; a Losanna si sono incontrati lavoratori sloveni e

lavoratori friulani e hanno studiato i modi più adatti per combattere l'esodo forzato e per garantire il rimpatrio degli emigranti; si è trattato di un incontro patrocinato dalle grandi organizzazioni sindacali della C.G.I.L., della C.I.S.L., della U.I.L., nonché dalle A.C.L.I. e dall'A.L.E.F. Coloro che hanno partecipato ai lavori dell'incontro di Losanna si sono trovati d'accordo nell'indirizzare una petizione alla Giunta e al Consiglio Regionale del Friuli-Venezia Giulia; in tale petizione i lavoratori e le associazioni firmatarie esprimono l'opinione che le servitù militari rappresentano l'ostacolo più grave al rilancio della economia regionale e chiedono che, attraverso massicci investimenti a partecipazione statale (IRI-ENI), sia avviato un processo di industrializzazione capace di favorire, nel quinquennio 71-75, il ritorno degli emigranti alle loro case.

E' con questo pensiero che noi del Matajur ci rivolgiamo

oggi agli sloveni del Friuli e a tutti i friulani; l'augurio insomma è il seguente: cessino gli odi e le guerre; trionfi ovunque la pace, torni il lavoro nei nostri paesi, tornino alle loro case gli emigranti.

Il circolo di cultura «Ivan Trinko» organizza giovedì 6 gennaio 1971 alle ore 15 nel Teatro A. Ristori di Cividale la tradizionale

Giornata dell'emigrante

programma

1. Discorsi
2. Esibizione del coro «Rečanj» di Liessa diretto dal sig. Rino Markič
3. Recite dei bambini
4. Commedia di Jaka Štoka del Teatro sloveno di Trieste

«Moč uniforme»

Dopo la rappresentazione trattenimento nella sede del circolo.

In occasione del Natale il Matajur esce con una pagina in lingua italiana.

Sappiamo di avere molti amici e simpatizzanti che non conoscono o non conoscono bene il nostro modo di parlare e di scrivere; per questo ci rivolgiamo a loro nella loro stessa lingua per ringraziarli della simpatia dimostrataci e per augurar loro ogni bene in occasione delle imminenti festività.

Questi nostri amici, ovunque risiedano, ovunque si trovino per ragioni di lavoro, siano raggiunti dal nostro più cordiale augurio di buone feste e di un prospero 1971.

Buon 1971 ai nostri emigranti

Di questi tempi essi ritornano a trascorrere le feste nella loro terra, alle loro case. Intorno ad essi si costruisce, molto spesso, un clima di sentimenti giusti finchè non offuscano, con i loro caldi veli, i problemi. Non dobbiamo mai dimenticare, infatti, che l'emigrazione non è un fatto di libera scelta, ma che è una triste costrizione; che essa non si risolve con le buone parole, ma con un'adeguata azione politica di trasformazione del Friuli-Venezia Giulia in una regione meno depressa; non dobbiamo mai dimenticare che essa non è — come si sente dire da qualcuno — un fatto fisiologico o economico, ma l'effetto di una particolare causa: lo sviluppo non giusto della nostra società, per il quale pagano sempre — o molto spesso — i lavoratori, che sono la molla di ogni sviluppo. L'augurio che facciamo ai nostri emigranti è di unità: unità di intenti, d'associazioni, d'organizzazione. Potrebbe essere l'inizio di una forza capace di impegnare tutti davanti ai problemi: problemi di tutti; anche nostri. Nello spirito di questo trafiletto buon anno, ancora, a tutti gli emigranti.

UN INVITO DELLA F.I.L.E.F.

Denunciare il trattato Italo - Svizzero

Dopo la presa di posizione di CGIL, CISL e UIL sul fallimento delle trattative italo-svizzere, anche la FILEF e le ACLI hanno espresso il loro severo giudizio.

La Federazione dei lavoratori emigrati e delle loro famiglie, in un comunicato dice che «constatato il mancato raggiungimento di un'intesa sulle richieste di modifica dell'accordo di emigrazione e sull'immediata abolizione degli stagionali, invita il governo a de-

nunciare il trattato del '64».

La FILEF, dando atto ai ministeri degli Esteri e del Lavoro di aver sostenuto nei due incontri della commissione italo-elvetica le posizioni espresse dalle associazioni degli emigrati e dei sindacati «non può non osservare che soltanto l'avvio immediato di misure in Italia, tendenti alla piena occupazione e al blocco dell'esodo, può consentire al nostro governo una forza contrat-

tuale per giungere alla modifica degli accordi».

A sua volta il segretario nazionale delle ACLI, Giovanni Ascani, ha detto che «i lavoratori delle ACLI ritengono di non poter accettare supinamente il netto rifiuto elvetico a risolvere questioni di trattamento che ledono diritti così fondamentali come quelli della parità di trattamento con gli altri lavoratori, sia sul piano economico, giuridico e sociale».

POTUJTE

VIAGGIATE

POTUJTE

VIAGGIATE

POTUJTE

VIAGGIATE

POTUJTE

VIAGGIATE

POTUJTE

VIAGGIATE

POTUJTE

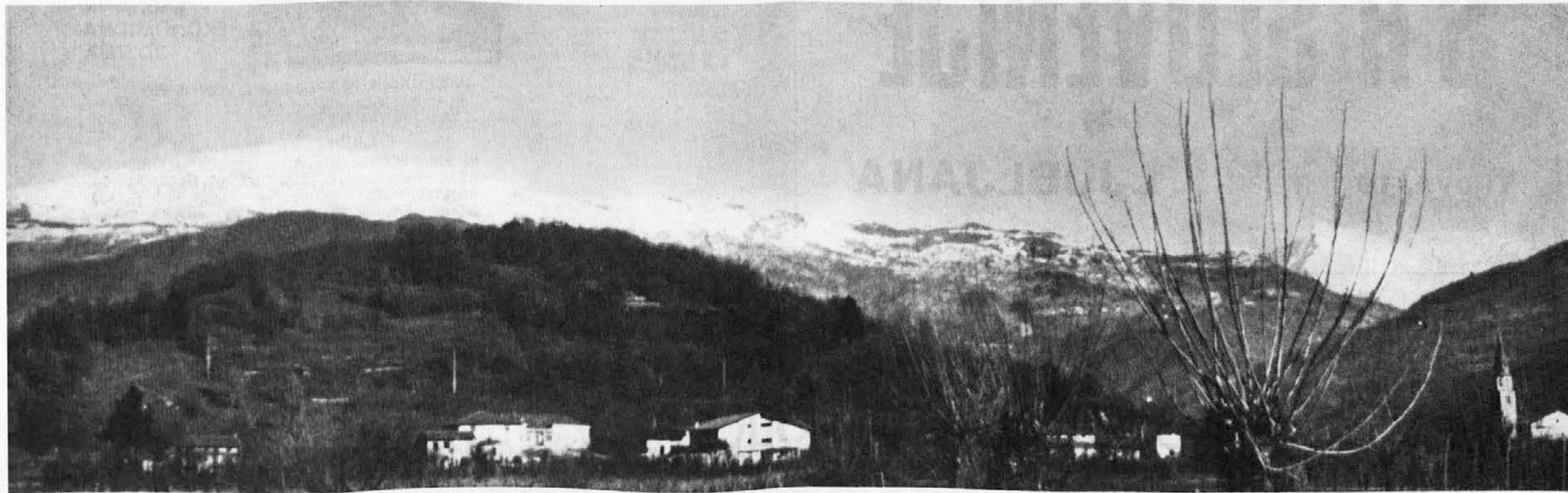
VIAGGIATE

POTUJTE

VIAGGIATE

POTUJTE

VIAGGIATE

Anche questa dolce vallata, dominata dal monte Matajur, attende la sua rinascita nella pace della giustizia

SREČNO

1971

LJUBLJANA
Nazorjeva 5/l.

INDUSTRIJA PARFUMERIJSKIH,
KOZMETIČNIH
IN KEMIČNOTEHNIČNIH IZDELKOV

Za Vas in Vaše prijatelje Vam
priporočamo uporabo naših izdelkov:

“Tokalon,, kozmetiko

zobne kreme “Signal,, in
Gibbs in vse druge izdelke

naše tvrdke “Vedrog,,
Ljubljana

Gospodarska Zbornica SR SLOVENIJE

Titova, 19

LJUBLJANA

TORO Assicurazioni

AGENZIA DI UDINE

Piazzetta Lionello, 8 - Tel. 22687 - 55625

*tutti i rami
di assicurazione*

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE
S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA LIR 600.000 - VPLAČANIH LIR 300.000

TRST - Via Fabio Filzi št. 10

Telef. 38-101, 38-045 - Brzjavni naslov: BANKRED

AUDI 60, 60L, 60 variant
75L, 75 variant, S 90
AUDI 100, 100S, 100LS

AUDI 60, 60 L, 60 variant
1496 ccm, 65 KM poraba goriva 8,7
l na 100 km - navaden bencin, po-
spešek od 0-100 km/h 16,2 sek.,
največja hitrost 144 km/h.

AUDI 75 L, 75 variant
1696 ccm 75 KM poraba goriva
8,91 na 100 km - super bencin, po-
spešek od 0-100 km/h 14,5 sek.,
največja hitrost 150 km/h.

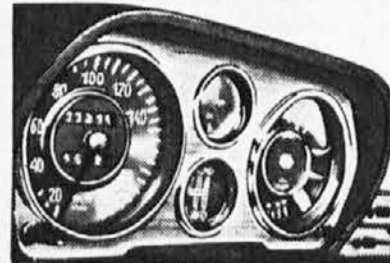
AUDI S 90
1760 ccm 90 KM, poraba goriva
8,91 na 100 km - super bencin, po-
spešek od 0-100 km/h 12,2 sek.,
največja hitrost 163 km/h.

AUDI 100
1762 ccm, 80 KM, poraba goriva
8,91 na 100 km - navaden bencin,
pospešek od 0-100 km/h 13,5 sek.,
največja hitrost 156 km/h.

AUDI 100 S
1760 ccm, 90 KM, poraba goriva
8,91 na 100 km - super bencin, po-
spešek od 0-100 km/h 12,5 sek
največja hitrost 165 km/h.

AUDI 100 LS
1760 ccm 100 KM, poraba goriva
8,91 na 100 km - super bencin, po-
spešek od 0-100 km/h 11,9 sek.,
največja hitrost 170 km/h.

Sprednji pogon — Majhna poraba — Hi-
tri pospeški — Visoka potovalna hitrost
— Odlična lega na cesti

SKRATKA
VARNA IN
EKONOMIČNA
VOŽNJA

INFORMACIJE IN PREIZKUSNE VOŽNJE PRI
AUTOCOMMERCE

LJUBLJANA, Trdinova 4

IN PRI PREDSTAVNIŠTVIH AUTOCOMMERCE: BEO-
GRAD, Kataničeva 18 - ZAGREB, Varšavska 4 - SA-
RAJEVO, Kralja Tomislava 19 - NOVI SAD, Bul. M.
Tita 9 - SKOPJE, Orce Nikolov 29 - RIJEKA, Račkog
28 - SPLIT, Ul. Prvoboraca 101 - KOPER, Verdijeva 2.

C. BURGHART Succ.

S.A.S. di SIMIOLI, CRISCUOLO & C.
SPEDIZIONI TRASPORTI INTERNAZIONALI

33100 **UDINE** Viale Europa Unita, 91

Tel. 54314 - 54289

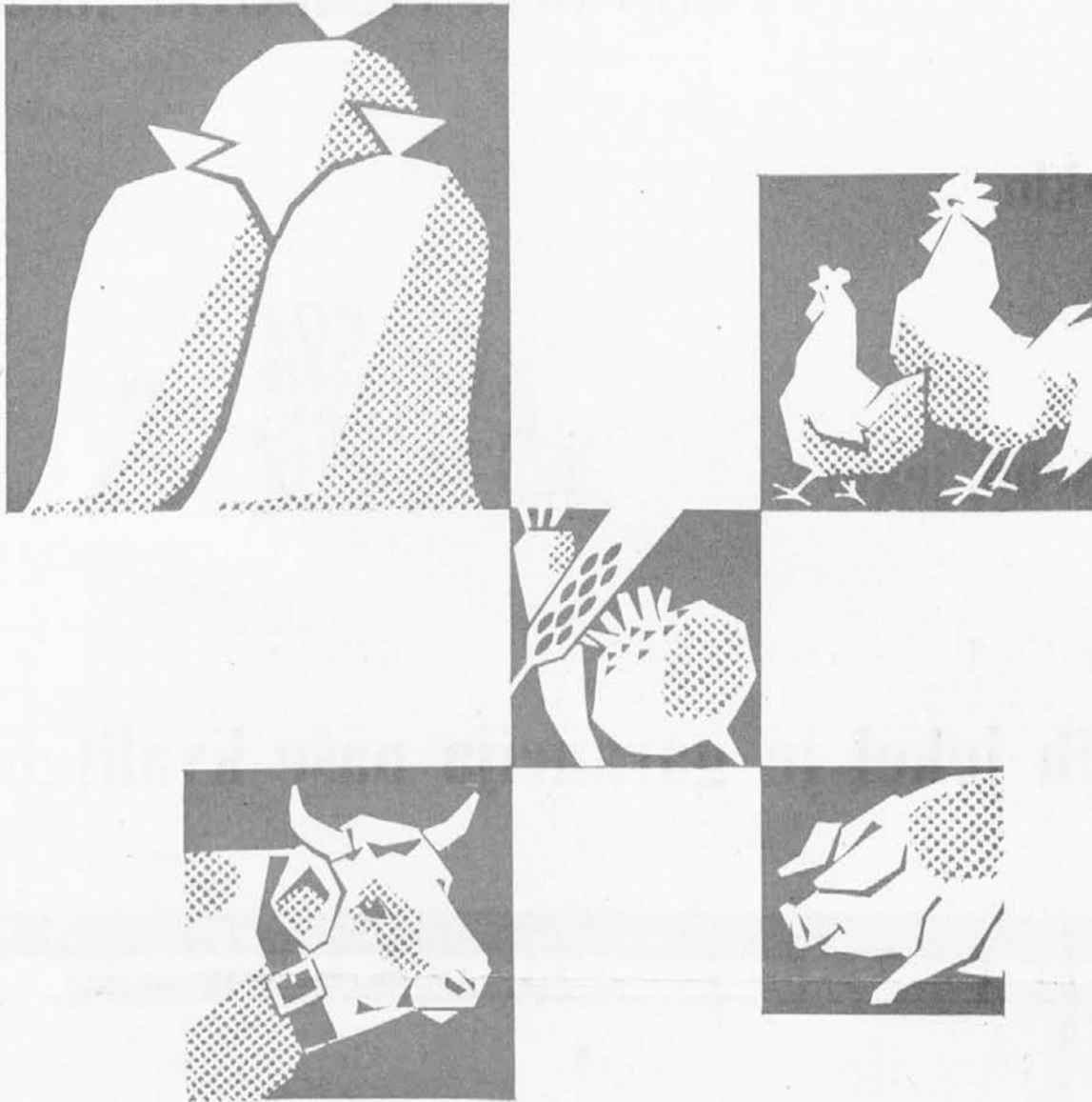
SREČNO

1971

Poslovno združenje za proizvodnjo močnih krmil

LJUBLJANA Nazorjeva U. 12

nudi preko svojih članov - tovarn močnih krmil vse vrste krmilnih mešanic za potrebe rejcev malih živali

smo

trgovsko in industrijsko podjetje
hitro in pod ugodnimi pogoji vam nudimo:

- alfa romeo osebne avtomobile
- kamione in avtobuse m.a.n.
- gibo gospodinjske stroje
- kosilnice in motorne žage alpina
- bertolini kosilnice in kultivatorje
- traktorje same
- klimatske naprave in črpalke za olje schrag
- gradbene stoje tellus
- fristein valjarje
- avtomobilske dele
- avtomobilsko opremo
- itd

COSMOS

export - import
industrija
in notranja trgovina
Ljubljana, Celovška 32
s predstavništvu v:
Kopru, Mariboru,
Zagrebu, Rijeci, Splitu,
Beogradu,
Sarajevu in
Skopju.

JUGOBANKA

LJUBLJANA, TITOVA 32

Po najugodnejših pogojih

- prodaja devizna sredstva na potne liste za zasebna in službena potovanja;
 - odkupuje tuje valute vnovčuje čeke in kreditna pisma;
 - odpira in vodi zasibne devizne tekoče račune;
 - sprejema dinarske hranilne vloge.
- Vsa vplačila in izplačila z deviznega računa opravlja banka — brezplačno. Vsak vlagatelj, ki ima pri naši banki hranilno vlogo ali devizni račun, je zavarovan za primer nezgodne smrti ali nezgodne invalidnosti. Vabimo vas, da nas obiščete v naši banki v Ljubljani, Titova 32, kjer vam bomo posredovali podrobnejše informacije.

Časopisno-založniško podjetje PRIMORSKI TISK

Založba Lipa Koper, Muzejski trg 7

z obrati v Kopru:

Tiskarna (s klišarno, knjigovoznico in lakirnico)
Graverstvo in precizna mehanika
Založba Lipa (s poslovalnicami v Kopu, Izoli, Portorožu, Piranu, Sežani, Pivki, Postojni in Ilirski Bistrici)

ž e l i
sodelavcem, poslovnim pijateljem in bralcem ter vsem zamejskim Slovencem

SREČNO NOVO LETO 1971!

Založba Lipa vam priporoča domače avtorje:
Ivan Hmelak SOŠKA FRONTA
Anton Slodnjak NEIZTROHNJENO SRCE
Cecilij Urban ZGODBA VIKU
Fran Juriševič PRIMORSKA POŠTA SKOZI ZGODOVINO
Boris Paternu SLOVENSKA PROZA DO MODERNE
Anton Slodnjak POGINE NAJ, PES!
Branko Hofman LJUBEZEN
Mimi Malenšek INKVIZITOR (T. Hren)
Mimi Malenšek POSLUSAJ, ZEMLJA (Gallus)
France Bevk MATI POLONA
Bogomir Magajna ŽIVLJENJE IN SANJE
France Bevk POT V SVOBODO
Ciril Zlobec PESMI JEZE IN LJUBEZNI

POSLOVNO ZDRUŽENJE
INTERTANSPORT
LJUBLJANA

priporoča svoje storitve v vseh poslih tuzemskega in mednarodnega odpravnitva in prevoznitva. Naročene storitve opravimo kakovostno!
Obrnite se na naše enote:
Beograd, D. Vašingtona 8
Sežana, Borisa Kidrič 6
Maribor, Partizanska 40
Nova Gorica Prvomajska 40
Šentilj, obmejni prehod
Naše geslo je:
hitro in zanesljivo!

Veletrgovsko podjetje
"Steklo"

Export-import
LJUBLJANA, Titova 36

nudi cenjenim odjemalcem v novem razstavnem prostoru na Titovi c. 36 bogat sortiman domačega in uvoženega blaga: steklo, porcelan keramika, kovinske izdelke za široko potrošnjo in gostinstvo; llastično in moderno oblikovane kristalne izdelke in lestejce.
Preko lastne maloprodajne mreže v Ljubljani na Titovi c. 36 in Titovi c. 18, v Nazorjevi ul. 6, v Kranju in v Kopru nudimo potrošnikom bogato izbiro in solidno postrežbo. K sodelovanju vabimo vse, ki jih zanima naše blago in se pripravljamo!

- priporoča potrošnikom hiter, sodoben in cenen nakup vseh potrebščin za sebe, za družino, za dom in za gospodinjstvo;
 - potrošnikom nudi blago na obročno odplačevanje;
 - za tuje kupce je v hiši menjalnica.
- Potrošniki lahko izbirajo blago v poslovalnicah v Ljubljani Trgovska hiša, Tomšičeva 2, Blagovnica s stanovanjsko opremo, Wolfova 1, Konfekcija «Elita», Čopova 7 ter v Kočevju in Škofji Loki.

TELEFON: h. c. 315 477, — Tekoči račun:
SDK LJUBLJANA 501-1-263/2 — TELEGRAM: TERMIKA
LJUBLJANA — TELEX: 31263 YU TERMIZ

termika

INDUSTRIJSKO IN MONTAŽNO
PODJETJE ZA IZOLACIJE
LJUBLJANA

LJUBLJANA, KAMNIŠKA ULICA 25

OBRATI: LJUBLJANA, ŠKOFJA LOKA-TRATA, BODOVLJE PRI ŠKOFJI LOKI, POLJANE NAD ŠKOFJO LOKO, ZRENJANIN. PREDSTAVNIŠTVA: BEOGRAD, ZAGREB

ŽELEZARNA RAVNE

RAVNE NA KOROŠKEM

Izdelujemo :

TOVARNA PLEMENITIH JEKEL

VALJANE PROFILE:

Kovano paličastno jeklo

Odkovke

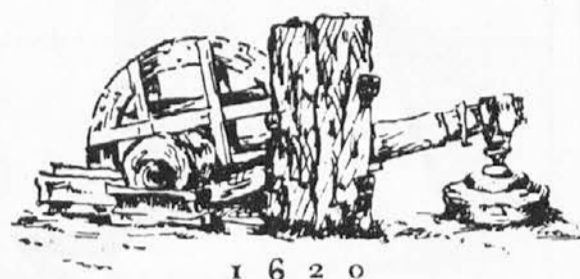
Olitke

Vzmeti

Vlečeno, luščeno, brušeno, jeklo

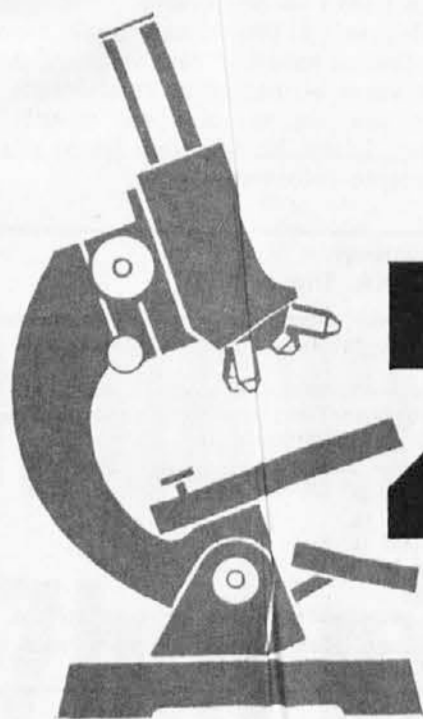
Industrijske nože in

pneumatsko orodje

Želi srečno NOVO LETO 1971
vsem beneškim Slovencem in se
priporoča za cenjeni obisk

350 - letna tradicija v izdelavi žlahtnih jekel je garancija naše kvalitete

ZAVOD ZA RAZISKAVO

**MATERIALA
IN KONSTRUKCIJ**

LJUBLJANA - DIMIČEVA 12

- *izvršuje vse preiskave gradbenih materialov in konstrukcij;*
- *izvaja aplikacije raziskovalnih rezultatov v praksi;*
- *uvaja nove postopke na področju gradbenega materiala in konstrukcij;*
- *sodeluje pri uvajanju novih strojev in strojnih naprav;*
- *uvaja sobodne raziskovalne metode v laboratorijih in na terenu.*

S TEM OMOGOČA SOLIDNO, HITRO IN EKONOMIČNO GRADNJO

Želi srečno NOVO LETO 1971 vsem beneškim Slovencem in se priporoča za cenjeni obisk